

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus XXX. De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

Studioſi, milites præſidiarii, negotiorum geſtores, famuli &c. Parochianus dicitur. c. fin. eod. Siquis autem in pluribus huiusmodi diſtrictibus domicilium obtinet, id eſt, in ſingulis per magnam anni partem habitat cum animo ſtabiliter inibi ſic habitandi, ſingulorum erit parochianus. Sed quænam ſunt eſſentialia conſtitutiva parochiæ, & quænam jura? &c.

2. Dico 1. Ad conſtitutionem parochiæ requiritur 1. locus certis limitibus conſcluſus. 2. populus alicui Eccleſiæ deputatus. 3. auctoritas Episcopii, qui & limites designet, & populum. 4. præbyter ſeu Rector certus & unicus, poteſtate præditus adminiſtrandi populo illi Sacramenta, aliæque ſpiritualia, præſertim Sacramentum Pœnitentiæ, qui Parochus vel Rector vel Præbyter vel Plebanus appellatur. can. un. cauſ. 13. q. 1. can. 3. cauſ. 10. q. 3. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. ſeſſ. 21. c. 4. & ſeſſ. 24. c. 13. de Ref. Per populum intelligo aliquam pluralitatem hominum, & ad minimum 10. familias diſtinctas. can. 3. cit. Barb. de off. Parochi p. 1. c. 1. n. 20. P. Wiefner b. n. 4. teſtans de praxi Germaniæ. Naturalia autem, & non eſſentialia Parochiæ ſunt fons baptiſmalis, aſſidua aſſervatio Eucharistiæ, celebratio Matrimoniorum, collectio Decimarum, cœmeterium, & juſ ſepulturæ &c. quæ ordinariè quidem reperiuntur in Eccleſiis parochialibus, & ubi reperiuntur, ſigna ſunt, Eccleſias eſſe parochiales; abſolutè tamen abeſſe poſſunt: ſi verò unum vel plura ex iis deſint, præſumptio oritur in contrarium. Idem ferè eſt de Cura animarum, quæ non inſallibile eſt indicium Eccleſiæ parochialis; cum poſſit eſſe Beneficium Curatum, etiam ſine certis limitibus & populo ab Episcopo designatis, adeoque quin ſit Parochiale, uti contingit in Eccleſiis ſiſtialibus, & locis recens converſis: licet igitur omnis quidem parochia ſit beneficium curatum, non tamen viciffim omne beneficium curatum ſtatim eſt parochia, adeoque illud latius patet, quàm hæc. In effectu tamen exiguum eſt diſcrimen inter beneficium Curatum, & Parochiale. Circa conſtitutionem novarum parochiarum notanda eſt doctrina Tridentini ſeſſ. 21. c. 4. de Ref. ſic loquentis: in iis Eccleſiis parochialibus, in quibus ob locorum diſtantiã ſive diſcultatem parochiani ſine magno incommodo ad percipiendâ Sacramenta, & divina officia audiendâ, accedere non poſſunt, novas parochias, etiam in iſtis Rectoribus, juxta formam Conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit Ad audientiam, conſtituere poſſunt Episcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati: illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt Eccleſiis noviter erectis præficiendi, competens aſſignetur portio arbitrio Episcopi ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocunque pertinentibus. Imò in cit. c. Ad audientiam 3. de Aedif. Eccleſ. etiam jubetur talis novæ Eccleſiæ erectio, quia textus dicit, mandamus.

3. Dico 2. Jura Parochialis Eccleſiæ ſunt 1. fons baptiſmalis; in ea enim tenetur populus ſuſcipere baptiſmum per ſe. 2. forum pœnitentiale, vi cujus ſinguli parochiani tenentur ſemel ſingulis annis ſua peccata confiteri proprio ſacerdoti, ſeu parochio, & non alteri ab-

que illius licentia. 3. diſpenſatio Sacramenti Eucharistiæ quotannis in Paſchate, ut ad parochianos, ſi alibi ſine licentia parochi, aut privilegio, ſacram ſynaxim in Paſchate ſumant, peccent. 4. adminiſtratio Extreme Unctionis, ita quidem, ut extra caſum neceſſitatis, & privilegii Apoſtolicæ, nullus alius parochianum eam licetè miniſtret, Religioſi autem, qui id attemptant, excommunicationem reſervatam ipſi facto incurrant. 5. ſolemnizatio Nuptiarum cum ſoli parochi tanquam teſtes ad valorem Matrimonii neceſſarii iis valide aſſiſtant. 6. a parte populi obligatio in diebus dominicalibus & feſtis audiendi in parochia Miſſam, & Vetus Divinum. 7. benediſtio cinerum, & fontis baptiſmalis. 8. denuntiationes Matrimoniorum, feſtorum, jejuniorum, Indulgentiarum, & ſepulturæ, vel ſi parochianus alibi eligatur, tura, portionis Canonice, & juxta ritum brandi exequias. 10. juſ Decimarum, Primitiarum, & Oblationum. Sumuntur hæc ex c. de Pracſc. c. 12. de Pœnit. & remiſſ. Clem. 1. Privileg. Clem. 1. de Sepult. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. de ſeſſ. 24. c. 1. de Ref. Matrimon. c. 2. b. t. &c. Notandum verò eſt, rigorem SS. Canonum quibus Parochiani adſtringi videntur ad Confessionem, & Communionem Paſchalem in parochia peragendam, item ad Miſſam æque Divinum ibidem audiendum, hodie valet temperatum eſſe partim privilegii Pontificum, quibus cumulârunt Religioſos, partim conſuetudine & praxi contraria.

Denique ad juſ parochiale etiam pertinet, quòd limites parochiarum (idem eſt de limitibus Episcopatuum) præſcribi non valeant. b. t. can. 5. ſeqq. cauſ. 16. q. 3. ſi nempe eam iis conſtet: ſi verò limites forent dubii, reſponderet, eos non eſſe auctoritate Eccleſiæ conſtitutos, locum contra illos habere præſcriptio. Oppones, Potèſt Episcopus in alia diœceſi præſcribere Eccleſiam, ut deinceps ſubſit jurisdictioni. c. 9. de Pracſcript. ergo etiam Parochus alienos parochianos. 18. Diſt. 24. Si illa Eccleſia non ſit conſtituta ad designandos fines diœceſum, vel parochiarum. C. 1. ſi ſit. N. Ant. Imò plùs concedo, quòd ipſum etiam ſolum, & bona illa, in quibus limites ſiſtunt poſiti, quoad proprietatem præſcriptioni ſint obnoxia, modò ſalvi maneant limites, & non deſinant eſſe limites. Ratio eſt, quia Jura prohibendo præſcriptionem limitum cavere volebant conſuſionem illorum, pro tranquillitate publica conſtitutorum, & quia non decet, ut, quod auctoritate publica conſtitutum eſt, auctoritate privata immutetur.

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. Juſ Decimandi, & Decime unde decimantur, & quotupliciter ſumantur.
4. Quid ſint obſective ſpectate.
5. 6. Dividuntur in ſpirituales, laicales, & ſecularizatas. In Reales & Personales: Majores & Minores.

7. 8. Principaliter debentur parochis: & quibus.

9. 10. An Jure Divino, vel Ecclesiastico tantum.

11. Etiam aliis Clericis de Jure speciali competere possunt, & Religiosi.

12. 13. Imò & Laicis ex privilegio, vel per infeudationem, nonverò per viam Prescriptionis.

14. Quam obligentur ad decimas solvendas.

15. An aliquando etiam Parochi, vel alii Clerici, aut Religiosi.

16. An locator vel conductor prædii decimis obnoxii.

17. 18. Immunitas à solvendis decimis acquiri potest privilegio, consuetudine & prescriptione etiam à Laicis, transactione &c. non tamen emptione-venditione, vel alio contractu, in quo intervenit pretium temporale.

19. An privilegium hujus immunitatis sit strictè interpretationis.

20. 21. 22. 23. 24. Ex quibus solvendæ sint decimæ, & quo modo.

25. Quid sit Novale propriè ac impropiè dictum.

26. 27. 30. Decimæ Novalium propriè dictorum ad Parochum.

28. Et quidem stabiliter pertinent; sed de Jure Bavarico ad triennium, si decimæ antiquæ spectent ad alium.

29. Decimæ Novalium impropiè dictorum ad quem?

30. 31. Decimæ statim solvendæ, & quomodo numeratio in iis faciendæ.

32. Solvendæ, etsi decimator non exigat.

33. 34. Nec Parochus nec alius decimator decimas imulat propria auctoritate.

35. Pro decimis dari vel exigi pecunia nequit.

36. Decimæ prædiales in agro solvendæ sunt.

37. Nec propriis sumptibus inferri à colonis in borrea decimatorum debent.

38. Qua integritate sint solvendæ.

39. 40. Discrimen inter fructus necdum separatos, & separatos, item & decimatos: quale jus in singulis competat decimatori, consequenter & actio.

41. Si agitur super jure decimandi, vel Petitorium vel Possessorium institui potest.

42. Defraudans decimas dupliciter peccat.

43. In causa decimali, si Reus conventus est Clericus, semper Judex competens est Ecclesiasticus privativè, licet Clericus conveniatur actione reali super decimis Laicalibus.

44. Si Reus conventus est Laicus, agitur tamen de decimis spiritualibus, non tantum in Petitorio & questione juris, sed etiam facti dubii, item in Possessorio quolibet adeundus iterum est solus Ecclesiasticus Judex de Jure Communi.

45. Si Reus est Laicus, & agitur super decimis merè Laicalibus, super mero facti liquido &c. Judex Laicus, non tamen privativè, competens quoque est adeoque datur locus præventioni.

46. Non tamen in dubio, num decimæ sint Laicales.

47. An summarè tractanda sit causa decimalis, & quid in ea probare oporteat actorem.

48. 49. Quem effectum habeat appellatio in causa decimali, & quando renuentes ad solvendum compellendi.

50. Quæ sint penæ decimas defraudantium.

51. 52. Quid sint Primitiæ, Primogenita, Oblationes.

53. Primitiarum an & unde sit obligatio.

54. An sit obligatio ad Oblationes faciendas:

55. Ad quem pertineant oblationes.

56. 57. Ad quem pertineant oblationes.

58. 59. Ad quem pertineant oblationes.

60. 61. Ad quem pertineant oblationes.

62. 63. Ad quem pertineant oblationes.

64. 65. Ad quem pertineant oblationes.

66. 67. Ad quem pertineant oblationes.

68. 69. Ad quem pertineant oblationes.

70. 71. Ad quem pertineant oblationes.

72. 73. Ad quem pertineant oblationes.

74. 75. Ad quem pertineant oblationes.

76. 77. Ad quem pertineant oblationes.

78. 79. Ad quem pertineant oblationes.

56. Factæ apud Religiosos pertinent ad hos.

57. An his liceat erigere truncos, & invitare populum ad faciendas oblationes in suis Ecclesiis.

Inter jura Parochialia, quæ præcedente Titulo explicare aggressi sumus, ratione emolumenti, & controversiarum propterea oriri solitarum, facili præcipuum est jus Decimandi, cui annectitur jus ad Primitias, & Oblationes. Procedemus autem hoc ordine. In §. 1. inquiramus in naturam, & varietatem Decimarum, quibus personis, quo Jure, & à quibus debeantur. In 2. in materiam & formam illarum, seu ex quibus rebus, & quo modo solvendæ sint. Ubi etiam de Decimis Novalium. 3. in Judicem & formam processus in causis Decimalibus: ubi etiam de penis non solventium. In 4. demum, quid Juris sit circa Primitias & Oblationes.

§. I.

De Natura & varietate Decimarum:

quibus personis, quo Jure, & à quibus debeantur.

Sciendum 1. Decimas & jus decimandi appellari à Decima parte, quæ ex fructibus, lucris, vel aliis rebus præstatur aut solvitur, sive ex titulo profano, sive sacro. Hic solum attenditur titulus sacer & spiritualis, ex quo debentur & solvuntur decimæ: aliòque nomine in nostro Jure vocantur tributum DEI: possessio DEI: patrimonium Christi. Si pars decima fructuum &c. sumatur objectivè & materialiter, significat ipsam partem & quotam fructuum, ac nomine decimarum exprimitur: si sumatur formaliter, denotat ac vocatur jus decimandi, seu facultatem petendi decimam partem fructuum.

Sc. 2. Titulum sacrum & spirituale, ex quo oritur jus decimandi & debentur decimæ Ecclesiasticæ, prout contradistinctæ à Profanis & Secularibus, esse servitium Divinum, curam animarum, & laborem spirituale, quo Ecclesiæ Ministri fidelibus Sacramenta & alia spiritualia ministrant; hinc enim DEUS præcepit in recognitionem supremi sui domini, & ad congruam sustentationem iisdem Ecclesiæ Ministris subministrari temporalia, nominatim decimas fructuum & lucrorum ab illis, quibus sacra & spiritualia ministrantur. can. 1. 3. seqq. caus. 16. q. 7. c. 20. seqq. c. 26. c. 30. h. t. Quia verò nonnunquam decimas colligi videmus ab iis, qui spiritualia ministeria erga fideles non obeunt, imò & à Laicis: vicissim verò à quibusdam fidelium decimas non solvi; videre oportet, quæ ratione illis jus accipiendi decimas, istis verò immunitas à decimarum præstatione acquiratur, ut constet, quibus, & à quibus debeantur decimæ.

Dico 1. Decimæ Ecclesiasticæ objectivè spectatæ sunt decima pars fructuum & lucrorum justè acquiritorum Ecclesiæ Ministris solvenda. P. Friderich in præclaro tract. de Decimis n. 3. Sumitur ex Juribus cit. Addunt aliqui, debita DEO in recognitionem universalis & supremi domini, propter c. 26. cit. Sed hæc verba ab aliis non habentur pro essentialibus. Dixi 1. Ecclesiasticæ, de quibus unice tractatur in nostro Jure; de

Kkkk

Proq

Profanis enim & Sæcularibus, quæ sunt quædam tributæ species, vocanturque etiam *Dominica*, agit Jus Civile. Sic fossores privati jubentur fisco decimasolvere de Metallis. l. 3. C. de Metall. lib. 11. In eodem Jure Civili est etiam sermo de decima parte litis, & de decima parte votò promissa. l. 2. §. 2. ff. de Pollicitat. Nov. 12, c. 2. Dixi 2. *objective spectate*: unde inferitur, quòd formaliter consideratæ sint *jus seu facultas petendi decimam partem fructuum & lucrorum jussu acquiritorum propter ministerium spirituale*: quod jus, quatenus fundatur in titulo spirituali, nempe servicio Divino, & ministerio sacro & spirituali, spirituale, vel potius spirituali annexum est: quatenus verò afficit res & prædia, oneri decimali obnoxia, est reale, non quidem species domini, sed potius servitutis personalis ad instar ususfructus, quia res & prædia, quibus ex dispositione Juris Divini & Ecclesiastici annexum est hoc tributum & onus, servantur personis, non rebus. 3. *decima pars*: hanc enim potius, quàm octavam vel duodecimam &c. statuere placuit Legislatori DEO & Ecclesiæ. 4. *fructuum*, qui nimirum proveniunt de rebus ex natura sua frugiferis, uti sunt agri, horti, animalia &c. 5. *lucrorum*, quæ proveniunt ex solertia ac industria personarum, v. g. ex mercatura, stipendiis, artificio, opificio, vel alio quæstu &c. 6. *jussu acquiritorum*; quæ enim injustè quæsitæ sunt, non acquiruntur, sed restituenda sunt aliis, qui injustè sunt damnificati. 7. *Ecclesiæ Ministris*, nempe Clericis propter ministerium spirituale. Nec obstat, quòd decimæ sæpe pendantur Laicis; nam his non de Jure & per se, sed per accidens & ex privilegio competunt, & nonnunquam iniquo modo obtentæ, qui tamen later: rectè autem exprimentur illi in definitione, quibus de Jure ac per se debentur decimæ quæ Ecclesiasticæ, item titulus, ex quo debentur.

5 Dico 2. Decimæ Ecclesiasticæ dividuntur 1. in Spirituales & Laicales: *Spirituales*, vel *strictè Ecclesiasticæ*, ut ab aliis vocantur, sunt, quæ ex primæva sua institutione Clericis in sustentationem intuitu laborum & ministeriorum spiritualium hodie adhuc solvuntur: *Laicales*, seu *temporales*, vel *minus strictè Ecclesiasticæ*, ut ab aliis dicuntur, quæ quidem in dictum finem sunt institutæ, sed postea ex justa causa Laicis concessæ sunt, & ab his percipiuntur: v. g. si Pontifex, vel Episcopus (quod huic ante Concilium Lateranense III. anno 1179. celebratum erat quidem concessum, sed nunc non amplius) concessit Laicis decimas in feudum, *jus utile* decimandi, seu fruendi utilitate & commodo decimarum, in eos transferendo, *jure directo* autem & quasi radicali exigendi decimas ex jure ministerii spiritualis retento penes Ecclesiam. c. 7. de his, quæ sunt à Prel. c. 2. §. 3. b. t. in 6. Si verò decimæ seu jus decimandi non quomodocunque separetur à titulo spirituali & jure ministerii sacri per infeudationem, & translationem juris utilis in laicos, sed titulus spiritualis omnino extinguatur, jure proprietatis etiam in Laicos translato (quod quidem solus Pontifex potest) appellari merentur decimæ

merè *Laicales*, & *Sæcularizate*, ut loquuntur: tales decimas esse plerasque, & non jure fructu possideri &c. quæ in Bavaria colliguntur à Laicis, testatur Cancell. Schmid. *Jem. controv.* 26. n. 7. In dubio præsumuntur decimæ spirituales esse, non laicales, minus *sæcularizate*; quia id est decimis naturale, & separatio à titulo spirituali, ac extinctio illius, est facti non juris: quæ autem facti sunt, probantur, nec præsumuntur.

Dividuntur 2. in Reales & Personales. Decimæ *Reales* seu *Prædiales* dicuntur, quæ solvantur ex fructibus, quos natura vel sponte, vel adjuncta per humanam industriam profert, ut decimæ ex fructibus agrorum, pratorum, vinearum, arborum, olerum &c. aut ex rebus animalium. *Personales*, quæ penduntur à personis, quod acquiruntur per industriam humanam, v. g. ex negotiatione, officio, stipendio militari, ex artefactis, venatione, aucupio, &c. adeoque ex fructibus merè industrialibus. Sed decimæ istæ personales per universalem, saltem Germaniæ, consuetudinem, censentur esse sublata: ego certè eas alicubi in compertum non habeo. Ex utrisque autem statuunt decimas *Mixtas*, quæ nempe partim ab ipsa natura, partim ab industria hominum proveniunt, nimirum ex casco v. g. bovis, ovis &c. sed istæ rectius ad decimas *Reales* deducuntur; partim quia Jus solum duarum decimarum, Realium & Personalem, facit mentionem. c. 20. b. t. partim quia decimæ ex frumento, vino &c. etiam supponunt interitum alicujus operæ & industriæ hominum, ut ex sola natura proveniunt, & tamen à natura propterea vocantur mixtæ. Reales subdividuntur 1. in *Majores* & *Minores*. c. 30. b. t. *Majores* & *Minores* Zehend: quænam inter illas censendæ sint, pendet potissimum ex consuetudine & statutis locorum: inter *Majores* putantur plerumque decimæ ex frumento, vino, oleo &c. inter *Minores* seu *Minutas* decimæ ex fructibus hortorum ac leguminibus, pomis arborum, ex foeno, lino, cannabæ, triticis, milio, lupinis, pisce, ciceribus, lana, &c. item *carnatica*, *Blut*, Zehend / ex animalium partu, puta de agnellis, vitulis, fuculis, pullis Jus Bavaricum tit. 28. art. 12. sic ordinat: *dem kleinen Zehend gehören Kraut, Stroh, Flay, Hanff, Breim / und dergleichen geringe Frucht; auch der Obs- und Blut-Zehend: Aber Arweis / Haidbreim / Bonnen und Linsen sollen zu dem Gertraid / als zu dem grossen Zehend gerechnet werden / es wäre dann an einem oder anderen Ort anders / wie Recht ist / herkommen / soll es darben bleiben.* 2. subdividuntur in decimas *Novalium*, & *Veteres* seu *Antiquas*. c. 4. to. 1. Illæ petuntur ex terris, noviter colis, hæc ex terris jam antiquitus cultis.

Dico 3. Decimæ spectant Jure Communi & Recentiori præcipue debentur Parocho, non obstante, quòd aliunde sit dives: & quidem reales illi parocho, in cujus parochia sita sunt prædia, ex quibus solvuntur, vel intra cujus prædia pascuntur animalia, ex quorum fructu

dantur; personales verò parochia domicili, in
 ejus nempe parochia habitat, & à quo Sacra-
 menta & Divina recipit, qui decimas istas pen-
 dit. Communis ex variis Juribus, quæ allega-
 bo in explicatione assertionis. Dixi itaque 1.
debetur Parochia, seu Rectori Ecclesiæ Paro-
 chialis (& quidem Matricis & Baptismalis, si
 habeat unam vel plures parochiales sub se, jux-
 ta declarationem S. Congreg. datam 1617.
 tunc Fagn. *inc. cum contingat* 29. h. t. n. 51.) adeo-
 que Parochus habet intentionem fundatam in
 jure quoad decimas suæ parochiæ omnes. c. 29.
 h. t. c. fin. de re sit. spoliat. in 6. Ut adeo Pa-
 rochus in dubio non teneatur probare, deci-
 mas ad se pertinere, sed alius, quicumque fuerit
 possessor illarum. arg. c. fin. de Paroch. & c. 24.
 h. t. cum ipsi assistat jus, aliis autem resistat. 2.
precipue; nam etiam aliis Beneficiatis, non Cu-
 ratis, intra fines alicujus parochiæ deservientibus
 propter ministerium sacrum & servitium
 Divinum assignat Ecclesia decimas aliquas. c.
 22. 26. eod. Ut adeo, sicut Parochis princi-
 paliter, ita & his secundariò debeantur decimæ
 non tantum titulò Religionis & Justitiæ, sed etiam
 Obsequiæ propter præceptum Ecclesiæ.
 3. de Jure Communi & Recentiori; nam de Jure
 speciali privilegii, præscriptionis, consuetudi-
 nis &c. etiam ad alios non Parochos, & non
 Beneficiatos pertinere possunt, uti videbimus:
 de Jure autem Antiquo, dum Parochiæ non
 erant divisæ, omnibus omnino Clericis
 communes erant decimæ. can. 1. 3. caus. 16. q.
 7. 4. non obli. mte, quod aliunde sit dives; nempe
 ex bonis patrimonialibus, ut habet communis
 cum S. Th. 2. 2. q. 185. a. 7. ad 3. contra Van-
 Elen Lovaniensem Rigoristam; quia decimæ
 Parochis & Beneficiatis non assignatæ sunt ex
 eo, quod pauperes sint; sed quod DEUS in re-
 cognitionem sui supremi domini per Ecclesiā
 præcepit illis dari, & quidem propter mini-
 steria spiritualia: quis militat suis stipendiis un-
 quam? 1. Cor. 9. v. 7. possunt igitur decimas ad-
 habere ad suam sustentationem, propriis autem
 bonis parcere, ac in alios usus pro libitu con-
 vertere. 5. reales Parochia, in cujus parochia sita
 sunt prædia, vel animalia pascuntur. c. 4. 13. 16. 18.
 29. 30. h. t. Nec impedit, etsi illi, ad quos spe-
 ctant talia prædia, non sint parochiani, sed ad
 aliam parochiam pertineant: quia decimæ rea-
 les sunt onus reale, prædii impositum. can. un.
 caus. 13. q. 1. in onere autem reali non attendi-
 tur colonus, sed locus rei sitæ. arg. l. 4. ff. de cens.
 & c. 16. h. t. nisi nempe aliud habeat consue-
 tudo. c. 18. cit. & c. 20. eod. Si tamen anima-
 lia, nempe quadrupedia, oves, porci &c. pas-
 centur in diversis parochiis, inter parochos
 dividendæ sunt decimæ. Plerique omnes arg.
 c. 4. cit. quia hæc decimæ animalium reputan-
 tur inter prædiales, adeoque solvendæ illis, qui-
 bus debentur aliæ prædiales. Idem est, si in una
 parochia pascuntur, in altera autem stabulan-
 tur & accubant; cum etiam in stabulis & cau-
 lis indigeant pabulo, paleis &c. Communior
 contra Alen. Sot. Fagund. 6. personales verò
 parochia domicili &c. c. 20. h. t. c. fin. de Paroch.
 etiam hæc Ecclesia non esset Baptismalis, sed

tantum Parochialis, & illi subiecta, modò alia
 Sacramenta, exceptò Baptismo, ibi ministrari
 debeant ac soleant: quia decimæ personales
 sunt onus personale tam respectu illius, qui
 percipit Divina, quam respectu illius, qui mini-
 strat: ergo illi debentur, qui ministrat Divina
 solvendi. P. Friderich de Decim. n. 361. Siquis
 plura habet domicilia, decimas personales di-
 vidit inter parochos domiciliorum: quamdiu
 autem non mutat domicilium, debet has de-
 cimas suo parochia, licet alibi degat, ibique
 recipiat Sacramenta & Divina; quia id per
 accidens est. arg. c. 3. de Sepult. in 6.

Oppones: Summo Pontifici, & Episcopo 8
 principaliter debentur decimæ; quia sunt su-
 premi Pastores, Parochi, & Rectores Eccle-
 siarum. per c. 13. & Clem. ult. h. t. arg. c. 16. de
 Off. Jud. Ord. ergo non Parochis. R. quævis
 Summo Pontifici debeantur per se, si vellent eas
 exigere; cum tamen ex benignitate non utan-
 tur jure suo contentus Annatis, quas à qui-
 busdam Ecclesiis exigit, decimas verò præ-
 cipue Parochis solvi voluerit, his præcipue
 debentur: quia tamen liberalitate non obsta-
 te semper posset adhuc decimas exigere Papa,
 non tantum à Laicis, sed etiam ab ipsis paro-
 chis, si vellet. arg. l. 6. C. de præscr. 30. vel 40.
 ann. Episcopis debentur decimæ Ecclesiæ Ca-
 thedralis, & ubi est immediatus Pastor, curam
 animarum exercens per Vicarium: item ex
 prædiis limitaneis, quæ intra nullius parochiæ
 limites existunt, vel nulli certæ parochiæ sunt
 assignatæ: demum quarta pars decimarum
 omnium inferiorum Ecclesiarum, ubi per con-
 suetudinem contrariam hoc jus ipsi non est
 ademptum. Text. & DD. in c. 13. & 29. h. t. c.
 16. cit.

Dico 4. Parochis & Beneficiatis debentur 9
 Decimæ Jure Naturali & Divino, si specten-
 tur quoad substantiam & materialiter, seu pro-
 ut sunt pars quædam fructuum ad congruam
 illorum sustentationem necessaria: solum verò
 Jure Ecclesiastico, si spectentur quoad deter-
 minatam quotam, & formaliter, seu prout
 sunt determinatè decima pars fructuum, &
 non undecima vel nona &c. Pars prior, quam
 cum S. Th. 2. 2. q. 87. a. 1. & 2. in C. tenent
 plerique omnes Theologi & Canonistæ, con-
 stat indè, quod decimæ, quatenus ad Ecclesiæ
 ministros alendos ordinantur, sint stipendium
 laboris & ministerii, quod aliis impendunt: sed
 Jus Naturale obligat, & Justitia Commutati-
 va, ut in aliorum gratiam laborantibus stipen-
 dium pro sustentatione solvatur: sic obligat
 ad tributa Regibus pro Republica sollicitis, ad
 salaria Magistratibus pro Justitia vigilantibus,
 ad stipendia militibus pro patria pugnantis
 solvenda &c. quis enim militat suis stipendiis un-
 quam? 1. Cor. 9. Unde accessit Jus Divinum
 Positivum à Christo promulgatum tum per se.
 Luc. 10. v. 7. manete edentes & bibentes, quæ apud
 illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua:
 notetur, mercede, quæ vox indicat obligatio-
 nem justitiæ: tum per S. Paulum 1. Cor. 9. v. 13.
 qui altari deserviunt, cum altari participant: ita

Kkkk 2

Et Dominus ordinavit illis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Pars posterior est quidem contra Canonistas antiquos ferè omnes, quos ex recentioribus sequitur P. Reiffenstuel *b. t. n. 13.* defenditur tamen à modernis tam Canonistis quàm Theologis ferè omnibus cum Gutierrez & Covarruv. *variar. resolut. l. 1. c. 17. n. 2.* Probatum 1. certa quota fructuum seu decima pars quā talis nec à Jure Naturali est determinata, ut fatentur omnes, nec à Jure Divino novi Testamenti, cum nullus S. Scripturæ novi Testamenti textus de hoc exstet: ergo decimæ formaliter sumptæ, & quatenus sunt determinatè decima pars tantum, debentur Jure Ecclesiastico. 2. quod est Juris Naturalis aut Divini, privilegio aut dispensatione vel consuetudine tolli non potest. *c. 13. de reslit. Spoliat. c. cum tantò 11. de consuet. sed decimas quā tales & formaliter spectatas posse tolli, & aliis, quàm Ecclesiæ Ministris, applicari per privilegium, ex Trid. s. 25. c. 13. de Ref. per consuetudinem autem, ex c. 20. 32. b. t. & ex praxi ferè universali certum est: licet iis auferri nequeant, quatenus sunt iusta & congrua sustentatio illorum. per c. 9. X. § c. 2. § ubi autem. eod. in 6. Et hinc, quibus Ecclesiæ Ministris negantur decimæ, sustentatio aliunde provideri debet.*

10 Oppones 1. Decimas jam solverunt in Lege Naturæ Abraham & Jacob. *Genes. 14. 28.* item Gentiles & Ethnici, Græci, Athenienses, Romani &c. ut ostendit Gonzal. ergo Jure Naturali sunt debitæ. 2. Decimæ quā tales & formaliter spectatæ fuerunt sub præcepto Juris Divini in Lege Mosaica. *Levit. 27. v. 30. Malach. 3. v. 10.* sed hoc præceptum nullibi à DEO est revocatum: ergo hodie dum in lege Nova sunt sub præcepto Juris Divini. 3. In dubio, an aliquid Juris Divini sit, nec ne, debemus acquiescere interpretationi Ecclesiæ, Pontificum, & SS. PP. atque Ecclesiæ, Concilia, & Pontifices generaliter & absque distinctione inter decimas materialiter & formaliter acceptas (quæ distinctio in Jure Canonico peregrina est) declarant, eas esse Juris Divini, nempe in *can. 47. caus. 16. q. 1. ibi: decimas à populo Sacerdotibus & Clericis esse reddendas, Divine Legis sancit auctoritas.* In c. 25. b. t. Divina constitutione debentur. Et in c. 26. eod. DEUS in signum universalis dominii sibi reddi præcepit, suas esse decimas & primitias asseverans - - ex mandato Divino debentur. Idem asserunt SS. Patres, uti S. Hieron. relatus *can. fin. caus. 16. q. 1. decimæ Divini Juris esse noscuntur.* Et S. Ambrosius relatus in *can. nam qui. caus. 16. q. 2.* habet similia: ergo decimæ formaliter sumptæ sunt Juris Divini; nam decimæ in sua significatione propria, in qua Ecclesiæ, Conciliorum, Pontificum, & Patrum dicta accipienda sunt, denotant decimam partem; & in c. 26. cit. ubi dicuntur ex mandato Divino deberi, jubentur solvi cum integritate, adeoque quatenus sunt certa & determinatè decima pars fructuum. 2. ad 1. Abraham & Jacob sponte obtulerunt decimas in signum gratitudinis erga DEUM. Gentiles & Ethnici aliqui agnoverunt quidem ex lumine natura-

li, conveniens esse per decimas colere DEUM, vel imaginarios DEOS suos, non verò præceptum esse; cum valde pauci id fecerint, & præceptum arbitrariè. Ad 2. *N. Min.* nam præcepta judicialia, inter quæ fuit etiam præceptum de solvendis decimis formaliter acceptis, uti & ceremonialia Antiquæ Legis fuerunt extirpata per mortem Christi cum Synagoga, ut constat est Catholicorum doctrina ex *c. 3. Galat.* Quando autem Ecclesia in novo Testamento eas iterum præcepit, ad imitationem & exemplum veteris Testamenti præcepit, non refuscitando præceptum Divinum, sed ponendo novum Ecclesiasticum. Ad 3. respondent aliqui, decimas quā tales esse Juris Divini eatenus, quatenus mediata per Ecclesiam, cui DEUS potestatem præcipiendi dedit, illas præcipit in novo Testamento: sed hæc responsio non placeat, cum hoc modo totum Jus Ecclesiasticum posset dici Jus Divinum: quæ locutio plane impropria esset. Melius igitur dicitur, decimas materialiter & quoad substantiam consideratas etiam in novo Testamento esse Juris Divini, cum Christus ipse dicat, *dignum est quod rium mercede sua, & per Paulum pronuntiat, Evangelio vivere debere, qui Evangelium annuntiant, & altari deservunt:* non verò decimas formaliter quoad determinatam quotam præcipiendas. Quam distinctionem licet in terminis non tradat Jus Canonicum, bene tamen exruitur ex nostræ sententiæ probationibus, quæ pariter nos cogunt decimas non semper formaliter & secundum certam quotam accipiendæ, casu quo autem Ministris Ecclesiæ debentur solvendæ sunt, rectè Ecclesia præcipit cum integritate solvi, licet quoad quotam non debentur Jure Divino, sed tantum Ecclesiastico. Dein dici posset, decimas etiam quā tales ab Ecclesiæ & Patribus adscribi Juri Divino eatenus, quatenus originaliter & olim fuerant à DEO institutæ & præceptæ, postmodum vero ad imitationem & exemplum DEI ab Ecclesiis sicut à Patribus jejunium Quadragesimale quandoque vocatur præceptum Divinum, quia illius exemplum præcessit in Christo.

Dico 5. Etiam aliis Clericis non Parochiis & Ecclesiis non Parochialibus, Secularibus & Regularibus, competere potest jus decimarum, seu decimæ, ex Jure Speciali. Et quidem 1. ex privilegio Sedis Apostolicæ. c. 27. § 20. ubi non verò ex concessione & privilegio Episcopii. *can. 43. seq. caus. 16. q. 1.* cum Parochiæ & his annexæ decimæ ab Episcopis non nisi auctoritate Pontificis distributæ sint. 2. per unionem unius Ecclesiæ ad alterā. per *can. 54. seq. caus. § q. cit. c. 30. cit.* quam unionem Ecclesiarum, & Beneficiorum, uti & divisionem ex iusta causa facere, & partem decimarum aliis Ecclesiis applicare permittuntur etiam Episcopis in Trid. *sess. 7. c. 5. 6. 7. sess. 21. c. 3. seqq. sess. 22. c. 3. sess. 23. c. 18. sess. 24. c. 13. 15. sess. 25. c. 9. de Ref.* Idem possunt decimas Novalium, quæ confurgunt intra nullius certæ parochiæ fines, sibi vel alteri Ecclesiæ diocesis pro libitu attribuire. c. 13. b. t. 3. consuetudine, ut si in intrograta aliqua diocesi &c. (nam consuetudo lo-

cum non habet nisi quoad Communitatem, per quod maxime differt à Præscriptione) & non in una tantum vel altera Ecclesia particulari, receptum est, ut Decimæ prædiales non solvantur Ecclesiis, ubi sita sunt prædia, sed illis, ubi possessoribus prædiorum percipiunt Sacramenta &c. c. 18. 20. eod. 4. præscriptione. c. 29. 31. eod. c. 4. § 6. de Præscript. Sed, si præscriptio currit contra Ecclesiam Parochialem vel Parochum, requiruntur 40. anni cum titulo, vel, si desit titulus, tempus immemoriale. c. 1. eod. in 6. quia præscribenti resitit Jus Commune, Parocho autem & Ecclesiæ Parochiali assitit. 5. permutatione decimarum unius Ecclesiæ cum decimis alterius. c. 6. de rer. permut. 6. transactione, & amabili compositione. c. 2. de transact. 7. per arbitros compromissarios. c. 7. de his, quæ sunt à Prel. § c. 1. de arbit. Sed cum debitis solemnitatibus ad alienandum requisitis, quæ observari, si per hos contractus fiat alienatio perpetua, uti & Simonia in his tribus ultimis modis cavere diligenter debet. Emptione tamen & Conductione acquiri jus decimandi non potest, cum sit jus spirituali annexum, & pretium ac mercedem temporalem non admittat. c. ult. de rer. permut. licet mera utilitas percipiendorum fructuum, prædicta & separata à titulo spirituali emptione & conductionem non refugiat. Clem. 1. de reb. Eccl. alien. in f. Notandum insuper, quod allegari modi decimas transferendi à Parochis, quibus illæ debentur, quoad substantiam speciem, jure Divino & Naturali, ad alios locum non habeant, si ablatis decimis non haberent congruam sustentationem Parochi. c. 2. h. t. in 6.

12. Dico 6. Etiam Laicis competere possunt decimæ, sed sub certis limitationibus. Si decimæ sint Laicales penitus, seu auctoritate Pontificis abstractæ à titulo & officio spirituali, ita ut sint mera utilitas temporalis, seu jus merè profanum percipiendi commoditatem & fructus temporales, quod jus vocatur à quibusdam per decimandi secundarium, utique insit bonorum temporalium possunt acquiri à Laicis etiam per emptionem, venditionem, præscriptionem, transactionem &c. Sic etiam Summus Pontifex per privilegium subinde hoc jus à titulo & officio spirituali à se prius separatim donat Laicis, præsertim Principibus, propter magna in Ecclesiam merita, vel in subsidium pro Ecclesia defendenda, vel ad tempus pro bello sacro &c. Et tales esse decimas illas, quas in Germania possideri à Laicis nobilibus videmus, & ab uno in alterum per contractus tam onerosos quam gratuitos transferri, præsumendum est, si tempus immemoriale patrocinetur ipsorum possessioni, quamdiu de opposito non constat, vel de titulo vitioso, quo ad illos pervenerunt decimæ, etiam dicto modo non abstractæ à titulo spirituali, & secularizata: quamvis revera nonnunquam decimas etiam spirituales, aut titulo vitioso, aut violenti, præsertim ubi hæresis nimium invaluit, vel publica diffidia inter Imperatores & Pontifices, vel Schismata integras nationes perturbant, & sacra miscuerunt profanis, ad illos pervenisse credam. Si autem sermo sit de decimis spiritualibus, & non legitima auctoritate abstractis à titulo spirituali, atque ut sunt jus decimandi primarium, directum, & propriè dictum, aio, Laicos illarum capaces non esse; cum officii spiritualis, propter quod debentur, capaces non sint. per c. 15. 17. 19. 31. b. t. § clarissime c. 7. de Præscript. Et hinc ad Laicos pervenire nequeunt per Emptionem, aut Conductionem, (licet fructus decimales ipsis locari possint. c. 2. de locato) quia pretium vel mercedem dare pro re & jure spirituali Simoniacum est: neque per Præscriptionem, etiam immemoriam & cum bona fide, ut docent omnes Catholici, excepto Ferd. Valquo l. 2. contrav. c. 89. n. 7. imò nobiscum sentiunt passim etiam A Catholicis teste P. Friderich n. 476. Ratio est manifestata, quia sine possessione non currit Præscriptio. c. 3. de R. J. in 6. l. 25. ff. de usurp. § usucap. Sed Laici nequeunt possidere decimas seu jus decimandi directum & primarium. c. 7. de Præscript. c. 17. cit. imò nec jus utile & fructus decimales, absque concessione potestatis Ecclesiasticæ. per c. 7. cit. & ibi Gonz. n. 16. cit. Si tamen Laici sunt in possessione immemoriali decimarum, in ea relinquendi videntur propter præsumptionem tituli Legalis. per c. 1. eod. in 6. § c. 26. de V. S. nisi Laicis obstat alia præsumptio specialis contraria, v. g. quod vi, clam, precario possideant, vel acceperint ab injusto possessore. Eadem decimæ autem possunt Laicis à Summo Pontifice concedi in feudum, vel emphyteusim, ita ut jus decimandi directum maneat penes Ecclesiam, jus verò utile transferatur in Laicos. Id quod etiam ab Episcopis fieri potuisse olim, communiter supponunt DD. & colligitur ex c. 7. de his, quæ sunt à Prel. c. 31. h. t. Sed hæc potestas defuncta per Concilium Lateranense anno 1179. sub Alexandro III. (si non jam antè in Concil. Turonensi sub Urbano II.) ipsis adempta est, ita ut Laicos juris, etiam utilis tantum, decimandi capaces reddere nequeant. per can. 1. caus. 16. q. 7. c. 7. de Præscr. c. 17. § 31. cit. Quo tamen non obstante servatis de jure servandis possunt hodie Episcopi jus decimandi utile personis Ecclesiasticis in feudum vel emphyteusim concedere; cum istæ capaces utique illius sint, & nulla existet prohibitio. Consonat Extrav. Ambrosiose de reb. Eccl. alien. inter Comm.

Oppones cum Ferdin. Valq. cit. 1. Illud possunt præscribere laici, quod possidere: sed, quod est temporale in decimis, possunt possidere: ergo, 2. Si decimas possidere non possent laici, tunc ideo, quia jus decimandi est jus spirituali annexum: sed hoc non obstat, quia etiam jus Patronatus est spirituali annexum, & tamen possidetur à laicis. 3. tempus immemoriale non exigit possessionem, sed nudam rerum detentionem: ergo laici saltem sunt habiles ad præscribendas decimas tempore immemoriali. 4. præscriptio temporis immemoralis æquivalet privilegio & concessioni legitimæ. c. 26. de V. S. sed per privilegium saltem Pontificis possunt laici acquirere decimas: etiam

Kkkk 3 60.

go. 5. Licet Jus Sacrum generaliter neget, præscribi à laicis posse decimas, tamen id non est intelligendum de præscriptione immemoriali, sicut per hoc, quod reprobetur aliqua consuetudo generaliter, non censetur esse reprobata immemorialis. Suar. de Leg. l. 7. c. 20. n. 18. Bald. in l. 1. c. de Annali excepti. 6. Consuetudo obtinuit passim, ut laici decimas detineant instar patrimonialium bonorum, eas alienent tanquam domini, imò & in feudum concedant, licet de nullo privilegio, donatione, aut legitima concessione à Pontifice facta constet; imò præsumptio sit, quod nec in feudum acceperint ab Ecclesia, cum nullum fidelitatis iuramentum vel servitium præstent Ecclesie, quod Vassallis aliis incumbit: ergo dicendum, vel per præscriptionem immemoriam ab ipsis obtentas esse decimas, vel injustè detineri, quod ultimum asserere durum est. 7. Palao & Leurenius p. 1. Fori Benefic. q. 474. n. 7. asserunt, à laicis præscribi posse jus decimandi: ergo non omnes Catholici DD. id negant. 8. ad 1. Dist. Min. quod est temporale in decimis, possidere possunt laici, si auctoritate legitima separatum sit à titulo & jure spirituali, vel accedente concessione Pontificis, & ante Concilium Turonense ac Lateranense, Episcopi. C. Min. si non sit separatum, & per solam laicorum detentionem. N. Min. Ad 2. N. parit. quia laici fideles generatim & absolute sunt habilitati in jure ad possidendū, consequenter ad præscribendum, jus patronatus. c. 16. de Jure Patr. non verò ad jus decimandi. c. 7. de Præscr. Ad 3. N. Ma. cum id asseratur sine Lege, sine auctoritate, imò contra Jura, ad omnem præscriptionem, præsertim decimarum, absolute requirentia possessionem. c. 3. de R. 7. in 6. c. 7. cit. Ad 4. præscriptio immemorialis non æquivalet privilegio semper, maxime quando alicui possessio competere nequit sine privilegio, uti laicis possessio decimarum, quibus & Jus Naturæ materia disparitas lata est inter privilegium ac præscriptionem: illud enim dat capacitatem possidendi, ista hanc supponit, non dat. Ad 5. verum quidem est, quod per generalem reprobationem præscriptionis, aut consuetudinis, non censetur reprobata immemorialis, ubi adsunt omnia essentialia requisita ad præscriptionem, vel consuetudinem: sed in præscriptione decimarum apud laicos deest capacitas possidendi, adeoque possessio juridica ad omnem præscriptionem absolute necessaria. Ad 6. Transj. Ant. N. Conf. quia ex usu tam libero immemorialis temporis præsumptio oritur, quod decimæ legitimè omnino à titulo spiritualis officii avulæ ad laicos pervenerint, nisi hæc præsumptio elidatur per aliam: valde igitur diversa sunt hæc duo, per temporis immemorialis detentionem præscribi & acquiri decimas: ac ex immemoriali detentione præsumi, aliunde eas esse legitimè acquisitas. Si constaret, quod laicis decimæ fuerint concessæ ab Ecclesia in feudum, utique eas alienare non possent absque consensu Ecclesie. per text. in 1. Feud. tit. 18. § c. 19. h. t. Ad 7. illi duo Au-

stores loquuntur de Præscriptione immemoriali, nimirum quod ex possessione immemoriali præsumantur laici habere titulum Legalem. Quando Lessius admittit præscriptionem decimarum à Laicis complendam, loquitur de decimis à jure spirituali jam avulsis, uti illi, & de Just. c. 39.

Dico 7. Ad decimas personales per se obligantur omnes & soli baptizati, qui in spiritualibus alicui parochio subiecti ab ipso tenentur suscipere Sacramenta. c. 20. 23. 28. h. t. Ad reales verò, qui prædia, fundos, vel alias res fructiferas titulo non spirituali possident intra territorium alicujus parochie. c. 4. 6. 8. 20. § c. cod. de fin. de Paroch. nisi nimirum speciali jure exempti vel immunes sint, de quo postea. Dico per se; nam per accidens decimæ personales debent nusquam solvuntur amplius, teste Cuius Luca disc. 18. de Decim. n. 16. at non ubique in consuetudinem abierunt, ut non in aliquibus obligationem eas fuisse transfusas credendum: pro decimis enim personalibus puto subiectos esse nummos, qui quot annis exigi solent. Parochianis, v. g. in mense Decembri, uti hic Ingolstadtii, Leut. Pfenning seu Leut. Pfenning / in Paichate Beicht. Streng. contentibus: ex eodem capite fortassis regitur portio funeraria post mortem, vel vultur alii redditus Stole, uti vocantur. Dico per se soli baptizati, unde & hæretici per se sunt exempti, quia Ecclesie Catholice sunt subiecti in spiritualibus, & Sacramenta ab ipso Parochio recipere obligati: non verò immanes seu non baptizati, uti Judæi: quoniam isti ad decimas reales adstricti sint, si possident fundos, de quibus decimæ à Christianis fuerunt solutæ, antequam ad ipsos transierint. c. 16. h. t. c. 18. de iust. quia ejusmodi transiunt cum onere reali. 3. qui prædia à titulo non spirituali possident: ut adeo etiam Principes sæculares teneantur ad decimas debito reali ratione fundorum, uti & debito personalis per se, ratione perceptionis Sacramentorum: quia c. 24. h. t. quemlibet obligari dicit; & que dogma Catholicum, quod Principes sæculares jurisdictioni Ecclesiasticae subiecti sint. Extrav. 1. Com. de Majorit. Imò onere & obligatione reali (non personali) Episcopi quoque & summus Pontifex tenentur ad decimas prædiis, quæ in aliena parochia possident titulo temporali, v. g. hæreditate, emptione & quia post divisionem diocesum & parochiarum prædia, unicuique Ecclesie deputata, habent onus reale decimarum annexum, cum quo ad quemlibet possessorem transeunt.

Quæres, an Parochi vel alii Clerici, item Religiosi, sint obligati ad solvendas decimas? 1. Parochi (si forte alius colligat decimas in Parochia) non tenentur ad illas decimas reales five personales ex obligatione personalis, nec ex obligatione reali ex prædiis dotibus suæ Ecclesie, inter quæ censentur etiam illæ, quæ in Bavaria vocantur Widthumb. Cister. Widthumb. Hof / in ipsorum sustentationem assignatis, & intra fines suæ parochie sitæ. Pars 1. patet ex c. 2. h. t. & ex ratione ibi adducta;

data; quia debitum personale decimarum fundatur in receptione spiritualium ab aliquo pastore, qui ad hoc ex officio teneatur: sed parochus non habet proprium pastorem, nisi Pontificem, & Episcopum, quorum prior tamen decimas non exigit, alter nec exigere potest dempta quartâ decimarum ab aliis debitorum Parocho, quæ tamen modò ferè in defuetudinem abiit: ergo. Pars 2. patet iterum ex c. 2. cit. si enim aliqui Clerici sunt exempti à solvendis decimis, utique erunt Parochi, deinde prædia, in dotem Ecclesiæ assignata & pro sustentatione Parochi, eo ipso sunt loco decimarum, quæ Parochis debentur ratione ministerii sacri: sed de decimis non solvuntur aliæ decimæ. c. 2. cit. Si tamen prædia, etiam dotata Ecclesiæ, & in sustentationem parochi assignata, sint sita in aliena parochia, ex illis tenetur onere reali parochus solvere decimas, si illa prædia jam antecederent, priusquam in dotem Ecclesiæ conversa sunt, & ad sustentationem parochi destinata, oneri decimarum fuerunt obnoxia, ut habet communis contra S. Th. & Cajet. ex can. 42. seqq. caus. 16. q. 1. cum res transeat cum suo onere, & Parocho, intra cuius fines sita sunt, præjudicari nequeat per hoc, quòd Ecclesiæ alteri dentur in dotem. A fortiori obligantur Parochi ad decimas ex fructibus patrimonialibus, seu titulò profano acquisitis, uti de ipso summo Pontifice & Episcopo dictum. Quæ autem de Parochis tradita sunt, intelligenda veniunt etiam de Clericis aliis Curatis, qui vel soli curam animarum exercent, vel in ea, & in administratione Sacramentorum, aliisque functionibus sacris Parochum iuvant. Card. de Luc. disc. 2. de Decim. §. 2. Clerici beneficiati non curati obligantur quidem ad decimas reales onere reali ex prædiis oneri decimarum jam obnoxii, antequam beneficio applicarentur; quia res transit cum onere. l. traditio 20. ff. de acquir. rer. dom. non tamen obligantur onere personali ad decimas ex fructibus sui beneficii; quia novum genus exemptionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant. c. 2. cit. Ubi nullum sit discrimen inter Clericos beneficiarios, an curati sint vel non; & Jus etiam non curatis beneficiatis, licet minus principaliter, ex decimis sustentationem propter servitium sacrum præberi decernit: ex decimis autem non solvuntur decimæ, nisi Pontifici, si exigat &c. Neque Ecclesia vult beneficia conferri cum diminutione: conferrentur autem cum diminutione, si detrahi inde deberent decimæ. §. 1. Clerici non beneficiarii, & nulli Ecclesiæ ex officio servientes tenentur ad decimas personales, ubi sunt in usu, ex lucris titulo merè profano acquisitis, imò ad reales etiam debito personali, sicut laici; nam c. 2. cit. apertè sic loquitur: Illi profecto Clerici, qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent: cum ergo hic aliqui Clerici subijciantur oneri decimarum, intelligendum id est de Clericis nullum beneficium habentibus; cum de aliis intelligi non possit, ut constat ex dictis. §. 4. Religiosi spectato Jure Communi forent quidem obligati ad decimas tam personales

quàm reales, nisi simul habeant beneficium Ecclesiasticum, præsertim curatum. c. 4. h. t. c. 2. eod. in 6. & per tradita paulò antè: quia verò defacto Parochis non amplius subiecti sunt, nec ab ipsis Sacramenta percipiunt, à decimis personalibus, imò & realibus onere personali solvendis, liberati sunt. Imò per privilegium in Corpore Juris clausum à decimis de prædiis, quæ propriis sumptibus aut laboribus colunt, immunitas indulta est Cisterciensibus, Templariis, & Hospitalariis, aliis verò tantum à decimis de Novalibus, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt, de hortis, & nutrimentis seu foetibus animalium suorum. c. 10. & Clem. 1. h. t. sed hoc privilegium. c. 34. eod. ita restrictum est, ut non afficiat prædia post Concilium Lateranense acquisita, & jam prius decimis obnoxia. Speciale privilegium, in Corpore Juris non clausum, quo ab omnium omnino decimarum solutione eximitur, Gregorius XIII. in Bulla Pastoralis officii 1. Jan. 1578. concessit Societati Jesu cum clausula derogatoria c. 34. cit. tanquam constitutioni factæ in Concilio generali: quod etiam extenditur ad colonos, qui agros Societatis conducunt. An verò hoc privilegium omnibus Mendicantibus, & aliis Religiosis, qui cum Societate alias communicant privilegia, commune sit, examinat P. Friderich n. 236.

Dubitabis, quisnam teneatur solvere decimas ex prædio, quod dominus locavit alteri, an locator seu dominus, vel conductor seu colonus? §. cum distinctione: si dominus ita locavit, ut conductor omnes fructus percipiat soluta certa pensione quotannis, v. g. sex scaphis frumenti, conductor solus decimas debet solvere, sicut emphyteyta. c. 8. h. t. quia onus decimarum est annexum immediatè fructibus. c. 28. 33. eod. sed ne nimium gravetur conductor, propter onus solvendi decimas, debet locator minorem pensionem, quàm aliàs peteret, ab eo exigere. Si verò vicissim prædium ita elocatum est, ut fructus ad locatorem pertineant, & tantum certa illorum pars vel pecunia tanquam merces & pensio solvatur colono pro labore & opera, solus locator seu dominus, qui conduxit operam coloni pro mercede, decimas solvit, tanquam onus fructibus annexum. c. 33. & Clem. cit. Si autem ita convenit inter locatorem & conductorem, ut conductor mediam vel tertiam partem fructuum pro labore percipiat, adeoque conductor sit mediarius vel partiarus, uterque pro rata fructuum tenetur dare decimas. per c. 24. & 26. h. t.

Dico 8. Immunitas à solvendis decimis, ad quas alioquin quis obligaretur, obtineri potest 1. privilegio Apostolico, uti de Religiosis insinuavimus. 2. consuetudine. c. 32. eod. quia in Nova Lege debentur tantum Jure Ecclesiastico: modò interim Ministris Ecclesiæ aliunde suppetat congrua sustentatio: quæ si casu deficeret ex aliis redditibus, rursus ad decimas non obstante consuetudine contraria recursus foret ad alendos Ecclesiæ Ministros: cum sustentatio illis debeat Jure Naturali & Divino ex decimis, si ea aliunde non suppetat. 3. prescriptione c. 18. h. t.

h. t. c. 1. de prescr. in 6. & quidem à fortiori; quia per consuetudinem tota communitas, per prescriptionem verò personæ tantum singulares obtinent immunitatem: hoc autem posteriori modo minus præjudicatur parochi &c. Nec obstat, quod præscribens sit Laicus. Si præscriptio hujus immunitatis currat contra Parochum vel Ecclesiam parochialem, requirit 40. annos cum titulo, & sine titulo tempus immemorabile. *c. 1. cit.* Sic habet communis (quavis P. Schmier de pers. reb. § jur. Eccles. p. 3. c. 3. n. 162. sufficere dicat 40. annos sine titulo, cum hæc præscriptio sit privativa, in qua nullus exigatur titulus, ut ipse putat) si currat contra Ecclesiam aliam, 40. annos sine titulo: si contra privatum, Clericum vel Laicum, 30. annos sine titulo, & 20. vel 10. cum titulo, prout absens vel præsens fuerit, contra quem præscribitur. Juxta vulgata Præscriptionis Jura. Quibus temporibus non solum decimæ præteritæ, sed etiam futuræ præscribantur, disces ex iis, quæ ad tit. de Præscript. de præstationibus annuis dicta sunt. 4. conventionem, v. g. cessione, transactione vel compositione amabili, permutatione, locatione-conductione, emptione-venditione. Sed notandum est 1. si sermo sit de immunitate à solvendis decimis, nondum secularizatis, seu à titulo spirituali nondum separatis, quod transactio &c. ubi intervenit pretium temporale, uti & locatio-conductio, emptio-venditio, locum habere non possint, ut habet mihi probabilior, fundata in *c. fin. de rev. permut. ubi permutatio à spirituali ad temporalia improbat à Jure dicitur, utique tanquam Simoniacæ, & ideo invalida: qui enim jus decimandi necdum à spirituali jure avulsam dat pro pretio vel mercede temporali interveniente, utique committit Simoniam. P. Schmalzgrueber h. t. n. 66. König. Henr. Canif. de decim. c. 17. n. 18. quamvis oppositum teneant Moneta, Engel, P. Friderich n. 324. P. Schmier n. 157. Notandum 2. conventionem super exemptione à decimis posse esse vel perpetuam, vel temporalem: si conventio fiat in perpetuum & ultra decimatoris vitam, opus est autoritate Superioris Ecclesiastici. *c. 3. h. t. c. 5. § 8. de transact.* quia in effectu remittitur & sic alienatur jus Ecclesiæ, & cum præjudicio successoris; imò si Prælatus vel Ecclesia habens Capitulum remittat, opus etiam est consensu Capituli, uti & dicti Superioris, imò hodie de Jure etiam summi Pontificis. *c. 5. § ult. de reb. Eccl. alien. Extrav. Ambrosio Comm. eod.* Si verò fiat solum ad tempus, longius tamen quam triennium, vel de consuetudine novennium, iterum opus est consensu Superioris, vel etiam Capituli, ubi est Capitulum. *Extrav. cit.* Sin autem conventio fiat præcisè quoad fructus, potest decimator ad dies vitæ vel gratis remittere decimas, vel vendere, vel permutare &c. pro libitu; quia nemini præjudicat, & nihil spirituale pro temporali commutat.*

18 Oppones 1. Decimas præscribere non possunt Laici: ergo nec decimis, seu immunitatem à decimis. Prob. Conf. ideo non possunt præscribere decimas, seu jus decimandi acqui-

rere per prescriptionem, quia non sunt capaces possidendi hoc jus: sed, si decimis præscribere, deberent etiam possidere jus decimandi, seu decimas colligendi ex suis agris; non solvere decimas idem est ac decimas retinere, & sic ex agris suis colligere. 2. si possit Laicis præscribi immunitas à solvendis decimis, tunc ideo, quia hæc nihil spiritualitatis habet, cum sit mera privatio juris alieni, & extinctio vel recuperatio libertatis à natura concessæ: sed si hoc est verum, poterit hæc immunitas etiam emi, vel per pretium temporale interveniens acquiri; quod tamen non negavimus. 3. quando per emptionem, vel transactionem interveniente pretio temporalis comparatur immunitas à decimis solvendis, solum obtinetur licentia retinendi fructus suos, sed fructus sunt aliquid merè temporale: ergo cuncta comparatur aliquod jus respiciens merè temporale, vel extinctio obligationis relictæ aliquid merè temporale. 4. se liberat per pecuniam ab onere solvendi decimas, non est aliud, quam emere fructus futuros, quos quis deberet solvere ex suo fundo decimarum, sed fructus temporales nascituri possunt, & per decursum emerlicet. *§. ad 1. N. Conf. in probatione N. Min.* nam qui non solvit decimas non colligit decimas ex suis agris; si quis nulli fructus, quamdiu decima pars eorum non est separata, vel pro decimis designata, rationem decimarum habent; qui igitur omnes suorum agrorum fructus absque actuali liberatione vel designatione tali percipit, nullus colligit decimas. Ad 2. *C. Ma. N. Min.* quævis enim præscribens decimis nihil spirituale possideat, vel acquirat, sed præcisè immunitatem & liberationem ab onere, & temporum reditu solutione, negativè possideat, si non solvendo fructus decimales, & completo ad Præscriptionem tempore plenè acquirit extinctio jure activo exigendi decimas ex parte alterius, contra quem completa est præscriptio; si tamen ex conventionem intervenit pretium temporale, quo redimitur obligatio solvendi decimas, seu immunitas ab illis solvetur, ex parte vendentis, vel pretium accipientis pro hac immunitate, datur jus decimandi pro re vel pretio temporali: quod quia spirituale est, si decimæ Pontificia auctoritate non videntur, quomodo talis conventio Simoniacam evitet. Hinc Ad 3. *N. Ma.* non enim ex parte ementis &c. obtinetur solum licentia retinendi fructus, quod utique nihil est spirituale, sed ex parte vendentis vel pretium accipientis pro illa licentia, & immunitate à decimis, datur jus spirituale pro re vel pretio temporali. Ad 4. *Dist. Ma.* nihil est aliud ex parte emptoris, vel acquirentis immunitatem. *C. Ma.* ex parte venditoris, vel pro pecunia cedentis jus ad decimas. *N. Ma.*

Quæres, an privilegium non solvendi decimas sit strictæ vel latæ interpretationis, & quousque extendendum? *Re.* licet sit strictæ interpretationis, non obstante, quod à Principibus

vel Religiosis concessum, vel etiam in Jure Communi contentum sit. l. 2. §. 2. §. 10. ff. nequid in loco publ. arg. c. 15. de R. J. in 6. quia derogat Juri Communi, & cedit in præjudicium tertii, scilicet Ecclesiarum Parochialium, vel Parochorum & Beneficiorum, quibus de jure debentur decimæ. Nihilominus non ita arandum est, ut recedatur à propria significatione verborum, quibus illud est concessum. P. Friderich n. 172. seqq. Unde, si hoc privilegium exemptionis à decimis concedatur indebitè & terminis generalibus, intelligi debet non tantum de decimis antiquis, sed etiam Novalium, non tantum de decimis ex prædiis modo possessis, sed etiam possidendis & impofterum acquirendis, imò etiam ex prædiis, quæ talis privilegiatus acquirit per conductioem, emphyteusim, feudum. arg. c. 22. de privileg. quia locutio indefinita, præsertim negativè concepta, æquivalet universali, si diversarum rerum sit eadem ratio. arg. l. veteribus 29. ff. de Pactis. c. quavis 4. de Preb. in 6. Aliud foret, si privilegium non generalibus terminis daturum, sed restrictum esset ad prædia propria; tunc enim non extenderetur ad conductæ saltem; quia extendi non debet ultra propriam verborum significationem tanquam ex natura sua odiosum. Vid. P. Friderich an. 209. imò, si privilegium sit reale, se extendit etiam ad colonos talia prædia conducentes, non verò si sit personale. text. & DD. in c. 11. h. t. c. 7. de R. J. in 6. Utium verò privilegium sit personale vel reale, desumi debet potissimum ex verbis illius: reale erit, si quis eximatur à decimis absolute ex suis prædiis, vel si prædia alicujus eximantur. Personale censetur, si quis eximatur à decimis ex illis prædiis & agris, quos propriis manibus aut sumptibus colit. c. 11. cit.

§. II.

De Materia & Forma Decimarum.

Quæ ex quibus rebus, & quomodo solvenda sint.

Ubi de Decimis Novalium.

Sciendum 1. materiam & res, ex quibus solvenda sunt decimæ, esse in duplici classe, nimirum lucra, ex quibus personales, ubi sunt in agris & fundis, prædia, ac res alias, etiam mobiles, modò frugiferae sint, ex quibus reales seu prædiales decimæ debentur.

Sci. 2. Ad formam & modum solvendi decimas pertinere varia, nempe 1. quo tempore sint solvenda. 2. an decimator eas exigere debeat. 3. an occupare propria auctoritate possit. 4. an pro illis teneatur accipere pecunias. 5. quo loco sint solvenda. 6. an ad domos, horrea, cellas decimatorum deferenda. 7. qua integritate solvenda.

Sci. 3. Novale, Neubruch/ Neureith/ si strictè & huic loco propriè sumatur, esse locum vel terram, quæ ab immemoriali tempore sterilis & inculta jacuit, nunc ad culturam est redacta, veluti si ex palude exsiccata, aut sylva excisa, insula emergente &c. fiat ager, pratium, hortus &c. c. 21. de V. S. Canonistæ communiter. A Jure Canonico abludere non videtur Jus Civile, dum l. 3. §. 2. ff. de termino moto dil. III. R. P. Pickler.

cit, Novale fieri, ex sylva: nec Jus Bavaricum, quod tit. 28. art. 13. inter Novalia reputat terras, de novo colitæptas, in quibus nullum indicium porcæ & sulci vel liræ apparuit, wo hievor weder Furch noch Strang gesehen/ auch nie etwas angebaut worden / und hernach umbgerissen und gebaut worden / das heist / und ist ein rechter Neubruch. Unde, si præcisè mutetur facies soli vel fundi, v.g. si ex pratio vel vinea fiat ager, aut vicissim: vel ager prius frumento constitutus, quod spectat ad majores decimas, postea conferatur pisces, fabis, lupinis, rapis, lino, cannabe, nicotiana seu tabaco &c. quæ in quibusdam locis ad minores decimas trahuntur, est Novale improprie dictum. c. 30. h. t. In ordine ad decimas, adeoque huic loco accommodatè, inter Novalia propriè dicta cum Bern. Van-Espen recenset P. Friderich n. 181. si terra, quæ prius ferebat fructus, de quibus vi consuetudinis non solvebantur decimæ, uti in quibusdam locis ex sceno, adeoque si pratum non decimabile convertatur in agrum, ex quo solvi decimæ solent. De hac & aliis quaestionibus circa decimas Novalium ponemus plures assertiones. Interim observandum dependere ex consuetudine, quis fundus novalis censendus sit. Si dubia sit consuetudo, semper in favorem parochi interpretanda est, utpote qui de Jure Communi habet intentionem fundatam ad omnes decimas intra fines suæ parochiæ provenientes. Id certum, quod Jus Civile, quando l. 30. ff. de V. S. Novale vocat terram proscissam, quæ anno vacavit, huc prius non faciat; sic enim omnes ferè agri essent Novales, cum communiter vel altero vel tertio anno cessent seu vacent, ac non conferantur.

Dico 1. Decimæ reales debentur de Jure ex omnibus rebus frugiferis, tam mobilibus quam immobilibus toties, quoties res fructificant. c. 4. c. 21. seqq. h. t. §. caus. 16. q. 1. §. 7. Unde debentur ex frumento, vino, sceno, leguminibus, oleis, lapideis, lignis caudis, pomis & fructibus arborum, ex melle & cera, lana & lacte, ex satibus animalium, stramine & palea, si triticum decimetur post triturationem, ex proventibus molendinorum, ex locatione domus, piscinæ, prati &c. Dixi 1. de Jure: ex quibusdam enim vi consuetudinis non solvuntur. 2. toties, quoties §. c. si nempe fundus in anno bis fructificet, bis debentur. c. 21. cit.

Dico 2. Decimæ personales debentur de Jure ex omnibus lucris verè & justè acquisitis per industriam. Communis ex c. 22. 23. eod. sicut enim non est ratio, cur decimæ reales non debeantur de proventibus omnibus, quos natura progignit, ita non est ratio, cur non de omnibus lucris, & tantum de aliquibus per industriam acquisitis debeantur personales, cum Jura generaliter deberi asserant de omnibus. Unde debentur ex mercatura & negotiatione, venatione, aucupio & piscatu, ex artefactis & opificiis, ex militum prædiis & stipendiis, ex salariis & mercedibus. Dixi 1. de Jure: nam de consuetudine passim non solvuntur decimæ personales. 2. lucris verè acquisitis hinc ex pretio solu-

L III

luto

luto à venditore, & re ab emptore comparata (idem est de rebus ex alio contractu oneroso, imò & gratuito, donatione, vel legato, acquisitis) nec de Jure debentur; quia non sunt verè lucra ex industria personarum provenientia, sed vel redduntur in compensationem mutuam, vel ex liberalitate alterius proveniunt. 3. *juste, h. e. absque injustitia*, & onere restituendi illis, quibus per injuriam ablata sunt; nam usurarum iniquarum, res furtivarum &c. non sunt lucra. Aliud est de lucro illicite quidem, sed non injuste quaesito, v. g. ex prostitutione corporis, lusu scenicis inhonestis &c. quod lucrum illicite quidem acquiritur, ac licite retinetur: sed nec istas decimas, ne Ecclesia videatur approbare flagitia, acceptari convenit, licet de rigore fortè deberentur. Aliud etiam est de fructibus & decimis realibus ex agro, grege &c. injuste detento provenientibus; quia fructus non proveniunt ex illicita actione, sed à natura & liberalitate Dei.

25 Dico 3. Decimarum Novalium propriè dictarum, quæ exurgunt in certa aliqua parochia, indubitato spectant ad parochum illius, vel ad talem Ecclesiam parochialem, si ibi alias colligat decimas antiquas, & non obstat ei privilegium, consuetudo, vel præscriptio. c. 4. 13. 22. 29. *h. t.* Communis Auctorum. Dixi 1. *propriè dictarum*, quid enim censendum sit de decimis Novalium impropriè talium, quando nempe vel mutatur tantum facies fundi, aut aliud fertur in agro, quam prius solebat, postea dicemus. 2. *in certa* &c. si enim exurgerent non intra fines certarum parochiarum, sed in confinio pro limitibus duarum parochiarum assignato, & ad nullam parochiam pertinente, v. g. ex sylva, palude, flumine, intra duas parochias medio, vel assignato pro termino utriusque parochiarum, ad Episcopum spectant. c. 13. *cit.* quia Episcopus est parochus loci, ubi parochus proprius particularis non est. Si autem exurgeret in loco, duabus parochiis contiguo, & dubium esset, intra cujus fines, dividendæ forent pro ratione dubii inter utriusque parochiarum parochos; cum ponatur, fundum ad alterutram parochiam pertinere, nesciri autem, ad quam item dividendæ sunt juxta portionem spatii, quod Novalia in qualibet parochia occupant. Text. & DD. in c. 13. *cit.* contra Pirhing *h. t. n. 102.* qui Episcopo tribuit potestatem alterutri totas assignandi. 3. *si ibi alias colligat decimas antiquas*; quid enim Juris sit, si alius in tali parochia decimator existat, docebit assertio sequens. 4. *non obstat* &c. si enim alteri concessum esset privilegium expressè ad decimas Novalium, vel si alia Ecclesia vel Clericus (nam Laici, utpote incapaces juris spiritualis, nec per consuetudinem nec per præscriptionem acquirunt decimas spirituales, licet ex tempore immemoriali præsumatur privilegium, vel secularizatio decimarum) ex consuetudine vel præscriptione obtinuisset decimas Novalium, utique ad hos & non ad parochum pertinerent, sed non ultra tenorem privilegii, vel ultra, quam possessum sit ab aliis. per c. 2. *h. t. in 6.* cum tale privilegium, consuetudo &c. odio-

sa sint, & consuetudo quoque involvat præscriptionem.

Dico 4. Decimarum Novalium propriè dictarum etiam ad parochum de Jure Communi spectant, tamen alius in ejus parochia percipiunt decimas antiquas vel ex privilegio, vel ex feudatione, vel ex præscriptione. 2. *Idem* probabilius verum est etiam, licet decimarum antiquarum ex privilegio competere personarum ecclesiasticarum. Pars prior est satis recepta apud omnes, & decisæ c. 25. §. 29. *h. t.* Ratio est, quia parochus habet intentionem fundatam in Jure Communi ad omnes decimas suarum parochiarum adeoque quamdiu non probatur, eas in alio justo titulo esse translatas, alteri non possunt deberi: sed decimas Novalium per hoc, quod alter percipiat veteres & antiquas, non probatur esse translatas in eundem; quia privilegium, per quod alteri obveniunt decimarum parochi, est odiosum utpote contra Jus commune & Jus Parochi, adeoque simpliciter generaliter concessum ad perceptionem decimarum non debet extendi ad decimas Novalium, tunc nondum existentium: pariter odiosa est præscriptio: dein non plus præscribitur quam possidetur. c. 3. de R. 7. in 6. l. 7. §. emptore. §. 1. c. 15. de Præscr. sed decimarum Novalium, quando ista exsurgunt, utique novæ fuerunt possessæ à decimatore antiquo: excipe, nisi cum decimis antiquis semper quis perciperet decimas Novalium in eadem parochia successivè emergentium; nam in casu non videtur deesse possessio decimarum ex Novalibus. Pars posterior multum est controversa, eam tamen tenent cum P. Frident. n. 391. Covarruv. Gutierrez. Rebuff. Sot. & alii Recentiores plurimi, contra Gal. & Panorm. in c. cit. & satis communem veterum, item contra Engel & P. Schmier. 1. *seq. Prob. 1. ex c. 31. de Privileg.* cujus Rubrica habet: *Privilegium de decimis Novalium non vendendis non comprehendit decimas tempore privilegii impetrati possessas ab aliis (Religiosis) in possessione alterius in privilegio fiat mentio.* Neque hoc Jus vagatur extra oleas, ut loquitur Schmier, eo quod ibi sermo sit non de privilegio colligendi, sed non solvendi decimas; item privilegium non solvendi decimas sit hujusmodi interpretationis, & non extendendum ultra verba (in hoc enim est vis argumenti) non obstante, quod concessum sit personis Ecclesiasticis, à fortiori erit strictè interpretandum, & non extendendum ultra verba privilegii accipiendi decimas, non obstante, quod concessum sit personis Ecclesiasticis: sed decimas Novalium planè non comprehenduntur per decimas indefinitè, vel per omnes decimas generaliter concessas, uti fatentur Adversarii in casu, quando privilegium tale conceditur Laicis, cum per concessionem decimarum utique veniant decimarum necdum existentes tempore concessionis alias odiosæ. Prob. 2. ex c. 25. *h. t.* in occasione decimationis antiquæ decimarum Novalium usurpentur, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda. Probatur 3. Non apparet, quid faciat ad rem, si privilegium

Laicos vel Clericos; nam quisquis fuerit, privilegium, quo alteri conceduntur decimæ, de jure Communi debet parrocho, est & manet odiosum: vel igitur verba talis privilegii patiantur extensionem ad decimas Novalium, vel non? si patiantur, etiam Laicos concessum extendi debet; quod est contra Adversarios: si non patiantur, neque extendi debet concessum Clericis.

Oppones 1. In c. 27. h. t. Innocentius III. sic referit Abbati S. Columbae: *cum tibi, quod majus est, concessum sit, ut videlicet decimas de laboribus terra parochiarum tuarum cum integritate percipias, de Novalibus eas exigere satis potes: quia, alimius conceditur, minus concessum esse videtur.* Notetur ratio generalis, quam reddit Pontifex. 2. privilegium non solvendi decimas, seu exemptio à decimis, indefinitè vel generaliter concessum se extendit quoque ad decimas ex Novalibus futuris. c. 22. de Privil. quia, ubi nihil excipitur, plenissima interpretatio adhibenda, nec debet una eademque substantia diverso jure censeri, ut ait ibi Pontifex. Idem eruitur ex c. 10. §. 12. b. t. ergo etiam privilegium colligendi decimas, Clericis concessum, extendi debet ad decimas Novalium. Anteced. tenent Suar. Azor, Palao, Zoes. Schambogen. apud & cum P. Friderich n. 195. & nos supra n. 19. insinuavimus, non obstante, quod privilegium hoc exemptionis odiosum sit: licet oppositum teneant. de Butrio, Rebuff. Moneta, Barb. Gonzal. ar. 4. h. t. n. 9. König h. n. 8. Wernde de decim. l. 4. c. 4. concl. 7. 3. In concessione decimarum comprehenditur omne emolumentum, quod decimarum nomine continetur: sed decimarum nomine comprehenduntur decimæ non modò præsentis, sed etiam futuri temporis, adeoque & Novalium. 4. Privilegia summorum Principum, saltem si personæ capaci tribuantur, latissime interpretanda sunt, præsertim si terminis largissimis, & amplissimis fuerint instructa. per c. 6. de donat. f. c. 7. de Privil. in 6. l. ult. de cons. Princ. unde Archidiacon. Rebuff. Guttierrez & alii privilegium amplissimis verbis, v. g. quascunque decimas, omnem decimationem hujus territorii tibi concedimus, concessum ad decimas Novalium quoque extendunt. R. ad 1. Illud Monasterium non colligit decimas antiquas ex privilegio, sed vi Juris Communis, quia illi fuerunt parochiæ incorporatæ pleno jure, ut discas ex Gonzal. in c. 30. h. t. ut adeò vel Monasterii functiones quoque Parochiales exercuerit, vel saltem Prælati fuerit parochus in habitu. Illa ratio à Pontifice addita, & regula, ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur, procedit in iis tantum, quæ alicui jure ordinario, Lege vel Canone concessa, non verò per privilegium odiosum. Ad 2. C. Ant. N. Conf. & parit. nam privilegium negativè conceptum, uti est privilegium decimas non solvendi, vel nullas decimas solvendi ex alicujus prædiis, pater amplius quàm positivè conceptum, uti privilegium colligendi decimas ex alicujus prædiis; illud enim involvit negationem absolutam, quæ vera non esset, si ex quibusdā prædiis, qualia utique etiam sunt Novalia, ali-

quid solvere deberet privilegiatus: e contra privilegium colligendi decimas non involvit affirmationem absolutam de decimis omnibus etiam nondum existentibus, sed vera adhuc est, licet tantum restringatur ad decimas actu debitas: atqui privilegium odiosum, quale est utrumque, debet quidem extendi (imò non extenditur, quia in se comprehendit) ad omnia, quæ in vera & propria significatione denotant, non verò ad alia, quæ salva veritate privilegii excludi possunt. Dein retorquetur argumentum in Adversarios in privilegio colligendi decimas Laicis concessio. Ultimata ratio disparitatis petitur ex ipso jure, quod expressè vetat extensionem privilegii affirmativi de decimis ut sic percipiendis ad decimas Novalium futurorum. c. 25. X. §. c. 2. pr. §. rubr. b. t. in 6. e contra expressè conceditur extensio privilegii negativi de non solvendis decimis ut sic ad decimas Novalium futurorum. c. 12. eod. Ad 3. Dist. Ma. in favorabilibus. C. Ma. in odiosis, subdist. si patiatur proprietas verborum & dispositio Juris. C. secus. N. Ma. privilegium colligendi decimas extendi ad decimas Novalium tunc non existentes nec verba nec Jus patitur: dein retorq. argumentum in privilegio laicis concessio. Ad 4. ferè est eadem responsio: id enim verum est in privilegio duntaxat, quod non est odiosum, vel contrarium juri communi & juri Parochorum. Amplitudo verborum allata nihil facit, quamdiu non exprimuntur clarè decimæ Novalium.

Dixi in Assertionem, decimas Novalium propriè dictorum spectare ad Parochum de jure Communi; nam Jus Bavaricum eas Parocho, qui non simul decimas veteres colligit, solum tribuit primò trienniò, postmodum verò decimatori, qui colligit decimas antiquas: sic enim tit. 28. art. 13. statuit: von demselben (Neubau) gehört der Zehed die drey erste Jahr einem Pfarrherrn desselben Orths / aber folgendes dem / der sonst den Zehend der Enden hat. Oppones. Hæc dispositio Juris Bavarici est contra Jus Canonicum, & in præjudicium personarum Ecclesiasticarum, ac insuper de re spirituali: ergo nullius omnino roboris est. R. N. Ant. nam ipsum Jus Canonicum c. 29. h. t. decimas Novalium tribuit Parochis sub hac limitatione, nisi ab his, qui alias (nempe antiquas) percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat, Novalium ad eos decimas pertinere: sed ante Statuta Bavarica, teste Canc. Schmid ad tit. 28. art. 13. cit. n. 4. jam vigeat antiquissima & immemoralis consuetudo, quæ in causa decimarum facit plurimum. c. 18. eod. vi cujus tribuebantur decimæ Novalium post triennium decimatori antiquo, non Parocho: adeoque non vi Statuti Bavarici, sed vi consuetudinis, ex qua Clericis non Parochis obtineri jus decimandi potest (quoad Laicos verò fundatur præsumptio privilegii) decimæ Novalium non stabiliter, sed tantum ad triennium adjudicantur Parocho.

Dico 5. Decimæ Novalium impropriè dictorum post mutatam culturam pertinent ad eum, ad quem spectant decimæ ex fructibus certæ

speciei, vel ex fructibus de certis fundis; excepto tamen casu, quo fundus, qui prius tulit fructus non decimabiles, nunc verò variatus producit decimabiles. Assertio probatur explanatione. Dixi enim 1. *improprie dictorum*, ut si pratum convertatur in agrum, ager in vineam &c. vel si in agro, in quo seminari solebant fruges hirsutæ, raudh Getraidt / hordeum & avena, Gersten und Haber/nunc verò frumentum planum, glattes Getraidt / triticum seu siligo, Waizen/Zea seu Spelta, Dünckel / Getzen/Kern/aut secale, Rocken/ aut si prius ager conserti consuesset oleribus, nunc autem frumentum &c. 2. *post mutatam culturam*; est autem in arbitrio domini mutare culturam (vel fundum etiam omnino incultum relinquere) dummodo non mutet animo fraudandi, & ex novis fructibus solvat decimas; cum decimæ sint ovis fructuum, qui ex fundis proveniunt. 3. *ad eum*, ad quem spectant decimæ ex fructibus certæ speciei. v. g. Hospitali ex privilegio, præscriptione, transactione, vel alia conventionione debentur decimæ ex frumento, & vino, adeoque majores, parochus autem tantum ex oleribus, arborum fructibus, fœno &c. adeoque minores: in hoc casu si in agro prius oleribus conserto seminetur nunc frumentum, vel ex prato fiat vinea, decimas colligit ex his novis fructibus Hospitali, & vicissim, si pro frumento nunc ferantur olera, rapæ &c. vel ex vinea fiat pratum, decimas inde colligit Parochus. Communis DD. qui tamen notant, quod, si per variationem culturæ nimis gravaretur parochus, ut ex residuis decimis pro sustentatione assignatis non haberet amplius congruam, ab eo, qui reliquas decimas colligit ex frumento & vino &c. compensatio facienda esset vel in frugibus vel in pecunia. c. 9. X. c. 2. §. 2. b. t. in 6. quæ compensatio aliis decimatoribus, præterquam parochis, non debetur. 4. *vel ex fructibus de certis fundis*, si nimirum vel ex privilegio vel consuetudine aut præscriptione vel ex conventionione huic decimatori designati sint certi & determinati fundi, ex quibus colligat decimas, alteri autem decimatori alii fundi: v. g. si parochus sint assignatæ decimæ solum ex hortis, alteri autem in campis, v. g. Monasterio; casu quo in hortis frumentum feritur, vel aliud quodcunque genus fructuum provenit, decimæ ex iis ad parochum; & vicissim si in campis olera & alia, quæ aliis in hortis plantantur, feruntur, decimæ ex illis ad Monasterium spectant. Iterum communis ex c. 4. 30. b. t. c. 31. de privil. Concordat Jus Bavaricum tit. 28. art. 11. cit. his verbis: Wann ein Zehend-Herr den kleinen Zehend nirgend/dann allein in den Gärten hat / so soll ihm der Zehend von allerley darinn gebauten Früchten / wann es gleich schwarz Getraidt wäre / folgen und zustehen. Dingen gegen wann gleich im Feld Kraut / Musben / und anders zum kleinen Zehend gehörig/gebaut wurde/soll der Zehend dem folgen/welcher den grossen Zehend hat. (quamvis quoad fructus certæ speciei faciat aliquam limitationem idem Jus Bavaricum *ibid.* in fine.) Ratio est, quia in hoc casu decimarum assigna-

tio facta est secundum certos fundos, sicut in priori ad certos fructus. P. Friderich. n. 407. qui n. segg. hunc notatu dignissimum casum ponit & resolvit: Titius habet privilegium colligendi ex certo fundo decimas, sed in privilegio non determinatur certi fructus, huc usque autem protulit ille fundus solummodo vineam, jam mutatur cultura, & hæc vinea convertitur in agrum frumenti feracem. In hoc casu Titius colligendi decimas ex frumento non ad Titium, sed ad Parochum, vel alium pertinere, qui hæc decimas decimavit frumentum. Rationem dat, quia privilegium decimandi odiosum & strictæ interpretationis est, adeoque non extendendum ad fructus tempore concessi privilegii nondum provenientes, cum non constet, illud fuisse absolutum quoad decimas hujus fundi, quæcunque illæ forent.

Dixi in Assertione 5. *excepto casu, quo prius tulit fructus non decimabiles, nunc variatus producit decimabiles*; cum enim talis fundus quoad decimas referatur ad Novallam propriè dictam, ut cum gl. in c. 4. b. t. traduntur supponunt DD. passim, concordante l. 11. §. 1. term. mot. ubi pro Novalli habetur, si fundus radicali sylvâ seminatur, licet sylvâ sterilius fuerit, sed lignorum ferax; ideo decimæ ex fundo utpote Novalli strictè dicto pertinent ad Parochum de Jure Communi, ad quem decimæ Novallium propriè sumptorum spectant, non obstante, quod alius colligat decimas ex quas. Excepi, nisi fundus ex prato, de quo non solvuntur decimæ ex loci consuetudine, conversus in agrum jam olim fuerit ager; quod si casu, qui colligit decimas ex frumento, agrum colligit, postquam pratum rursus in conversum in agrum, non obstante, quod hoc medio tempore fundus iste fructus decimales non tulerit, quamdiu fuit pratum. Si vicissim ager convertatur in pratum, ex quo decimæ non solvuntur vi consuetudinis vel privilegii, major est controversia, an possit petere decimas fœni nunc ex prato, qui prius petebat ex agro decimas frumenti. Ego cum P. Friderich n. 422. Cancell. Schmid semicent. 2. c. 10. §. 29. n. 5. & Jure Bavar. tit. 28. art. 11. negativam teneo contra Cardin. de Luc. & Piguetelli. Ratio est 1. quia decimæ censentur immediate fructibus annexæ, & fundis tantum mediatè. 2. quia, si fundus relinquatur omnino incultus, nihil inde exigere potest decimator, ergo neque, si ferat fructus non decimabiles, si quia nemo præterdit decimas lignorum, si quia cultura destituti sylvescant, uti patuit post tempora belli Suecici; utique ex eo capite, quod ligna sunt fructus ex consuetudine non decimabiles; ergo huic sententiæ suffragatur etiam praxis. Si tamen hoc pacto Parochus, cui decimis assignata est sustentatio, subtraheretur congrua compensatio aliunde ipsi facienda esset. Item si dominus converteret agrum in pratum ex odio decimatoris, quamvis non petere contra Justitiam, tamen si de hac dolosa & maligna variatione constaret, compelli posset à Magistratu ad non mutandam culturam priorem. Oppones. In c. 4. b. t. statuitur per

modum regulæ, quod variatâ culturâ prædium
maneant obnoxium decimis, & prioribus subro-
gentur novæ ex fructibus novis: ergo, licet
per consuetudinem introductum sit, ut ex qui-
busdam fructibus non solvantur decimæ, ma-
nere tamen potest obligatio solvendi decimas
ex fructibus subrogatis. R. Illa regula procedit
de decimis ex fructibus novis, de quibus pendi
solent decimæ.

Dico 6. Decimæ reales solvendæ sunt statim,
postquam fructus percepti, seu à solo separati
sunt. c. 7. b. t. sed quia jam percepti dicuntur in
agris, non est necesse, ut expectetur, donec il-
li sint horreis. l. 78. ff. de R. V. Decimæ autem
ex animalibus, sicut Rehend / solvendæ
veniunt, quando animalia non amplius indigent
lacte & nutrimento materno, wann die
Esier allberet zeitig / ut loquitur Jus Bava-
ricum art. 16. Conspirat Communis. Decimæ
personales commodissime solvuntur in fine
cujuslibet anni.

Quæres, quomodo numeratio manipulo-
rum, mensurarum, animalium faciendâ sit? cum
enim decimus manipulus frumenti, decima
mensura pomorum, decimus agnus ex foetibus
pecorum &c. solvendi sit, sæpe autem post de-
cimatos fructus superfluit adhuc s. 7. 9. mani-
puli &c. dubium oritur, an anno sequenti nu-
meratio continuari debeat, & incipi à residuis
prioris anni, vel ab initio. R. 1. in manipulis nu-
meratio singulis annis ab initio faciendâ, ita ut
ex residuis manipulis, qui priori anno ad deci-
mum numerum non amplius pervenerunt, ni-
hil exigi possit: poterit tamen numeratio ma-
nipulorum fieri ab uno agro ad alium ejusdem
coloni, & ab una specie frumenti solidi ad aliam
speciem frumenti solidi, atque ab una specie
frumenti levis ad aliam pariter levis, eodem ta-
men anno. Ita decimus est in Jure Bavar. art. 3.
quæ decisio, cum æquitati sit consona, nec Juri
Communi contraria, rectè observatur ubique,
nisi sit consuetudo in contrarium. Per solidum
frumentum intelligitur hyemale, Winter-
Traid / sive reses Traid / per leve æstivum,
Sommer-Traid / ringses Traid. R. 2. in foeti-
bus animalium numeratio est continuanda ab
annis ad annos. Jus Bavar. art. 16. Ratio for-
tassis est, quia sæpe in uno anno non decem a-
gri v. g. nascuntur eidem homini, ex altera ve-
ro parte non debetur nisi decimus, & sic con-
tingere posset, ut, si foetus prioris vel priorum
annorum non forent computandi, raro vel
nunquam ex suis foetibus persolvere talis de-
beret decimas; quod videtur contrarium
Juris intentioni.

Dico 7. Decimæ sunt solvendæ suo tempo-
re, licet non exigat decimator. Verior cum
Covarruv. l. 1. variar. c. 17. n. 8. v. Octavd.
quia quod certo tempore debetur, solvendum
est etiam nemine petente, quia dies interpellat
pro homine. l. 2. C. de Jur. Emphyt. c. fin. de lo-
cat. præsertim si res solvenda sit onus reale, an-
nexum fructibus, ex quibus solutio faciendâ
est. Nec obstat, quod S. Thomas 2. 2. q. 87. a.
1. ad 5. S. Antonin. Paris. & alii videantur op-
positum tenere; quia intelligendi sunt de casu,

quo consuetudo petitionem exigit præviam,
vel potius in hoc sensu, quod poenæ Juris non
incurrantur à decimas non solventibus, quan-
do non præcessit petitio. per c. 3. b. t. Unde in-
fertur, decimas debito tempore non solutas
non hoc ipso esse remissas, & eum, qui non sol-
vit uno vel pluribus annis, liberatum non esse
à solutione sequenti anno faciendâ, sed posse
conveniri ad solutionem præstandam. Nam ex
omissione petitionis malè præsumitur gratuita
remissio, nisi consuetudo, vel aliud indicium
condonationis, suadeat; potest enim omissio
petitionis contingere ex ignorantia, oblivio-
ne, absentia decimatoris, negligentia officiali-
um &c.

Dico 8. Nec Parochus nec alius decimator, qui
jurisdictionem in debitores decimarum, qui
non habet, decimas ultro non solutas, vel pe-
tittas, sed reculas, propria auctoritate inva-
dere, vel vi extorquere invitis potest. Ratio,
quia carens jurisdictione non potest aliis impe-
rare, minus vim facere. Imò licet haberet ju-
risdictionem, tamen propria auctoritate nec
rem propriam à possessore renitente liceret vi
auferre. arg. c. 5. & seq. de Restit. spoliat. l. 7. C.
unde vi. Adde, quod fructus, antequam aliqui
separentur pro decimis, sint adhuc alieni, licet
debiti. Accedit, quod nemo debeat esse Jux
in propria causa. l. 10. ff. de Jurisd. Oppones: si
parochus, qui habet intentionem fundatam
in Jure c. 29. b. t. contra quemcunque alium
possessorem decimarum, eum spoliaret decimis,
spoliatus non restituitur ante omnia, & nisi
spoliatus prius probaverit plenè de Jure suo. c.
2. de restit. spol. in 6. ergo parochus impune au-
fert decimas vi. R. Dist. Ant. Spoliatus decimis
à parochus, si parochus saltem aliquo tempo-
re fuit in illarum possessione, non restituitur.
C. Ant. si nullam prius possessionem habuit. N.
Ant. vid. Barb. de Off. Paroch. c. 28. §. 2. n. 10.
Pessimè igitur faciunt parochi, omni possessio-
ne prævia destituti, si aliis in possessione deci-
mandi constitutis decimas violenter eripiunt,
vel viâ facti, antequam illi adveniant, eas au-
ferunt, in colligendis decimis perturbant &c.
licet putent, decimatori alteri jus non compe-
tere. vid. tamen infra n. 40.

Dico 9. Decimator nec tenetur pro decimis;
accipere pecunias, nec has pro illis exigere
potest, seclusa speciali conventionione vel consue-
tutine. Prior pars claret ex l. 2. ff. de R. C. ubi
habetur, quod invito creditori aliud pro alio
solvi non possit, item ex eo, quod nemo possit
cogi ad rem suam vendendam, vel pro alia per-
mutandam. l. 11. 13. 14. ff. de contrab. empt.
Posterior exinde, quia secundum Jura debetur
decima pars fructuum: ergo si dentur fructus,
debet decimator esse contentus, nec potest pro
illis petere pecunias.

Dico 10. Decimæ prædiales spectato Jure;
Communi sunt solvendæ in agro, seu, dum se-
parantur fructus à solo & colliguntur, decimus
quisque manipulus est relinquendus decima-
tori. Auctores passim, utique ex ea ratione,
quia, si in agro fecernuntur fructus deciman-
di, propriè solvuntur decimæ, sincerissimè, &
abs-

absque minimo fraudum periculo, quibus alii modi subiacent. Dixi, *speciato Jure Communi*; nam aliud consuetudine vel prescriptione introduci potest, v. g. ut solvantur decimæ vel ex manipulis jam in horreum investis, vel in frumento jam separato à stramine, seu in granis jam purgatis, vel in segete adhuc, & fructibus pendentibus; & hoc modo solvi decimas vidi ex lino, & rapis, relictâ nimirum semper decimâ quavis striâ seu porcâ agri decimatori, cujus dein erit primûm evellere has fruges. Jus Bavaricum *tit. 28. art. 1.* arbitrio decimatoris relinquit, an in agris vel in horreis velit exigere decimas, seclusa nimirum consuetudine vel prescriptione legitima, ut explicat cum Cancell. Schmid P. Friderich. *n. 550.* Illud diligenter observandum est colonis, decimales fructus separantibus, ne faciant ullum selectû, sed, prout fors tulerit, decimam quemque manipulû (sive major vel minor casu fuerit quàm alii &c.) & quamlibet decimam partem ex aliis fructibus ita separent, uti præceptum fuit olim *Levit. 27.* ibi: *non eligetur nec bonum nec malum*: & ab Ecclesia *can. 4. 5. caus. 16. q. 7.*

37 Dico 11. Fideles satisfaciunt, si decimas separent in campo, & moneant decimatorem de decimis jam paratis: nec tenentur fructus decimatos in horrea vel cellas decimatoris inferre, maximè suis sumptibus, seclusa contraria consuetudine. Ita multi cum Suar. Palao, Wag-nereck *ad c. 7. b. t. ad verb. statim fructibus. not. 2.* contra Panormit. Nicol. Everhard. Senio-rem, Carpzov. &c. Ratio est, quia Jura hanc obligationem invehendi propriis fidelium sumptibus in horrea non exprimunt, sed tantûm jubent, ut decimæ ex fructibus solvantur: solvit autem, qui eas in agris relinquit separatas, à decimatore occupandas. Oppones 1. *Malach. 3.* dicitur: *inferte omnem decimam in horreum, & sit cibis in domo mea.* Consonat *can. 65. caus. 16. q. 1. & can. 1. q. 7. ead. caus.* ergo. 2. emphyteuta debet annuum canonem suis sumptibus afferre ad ædes domini: ergo etiam fideles ad ædes parochi decimas. 3. debitor tenetur generaliter rem deferre ad domû creditoris: ergo etiam debitor decimarum. R. ad 1. Illa lex tanquam Ceremonialis Antiquæ Legis non amplius stringit. In *can. 65. & can. 1. cit.* allegatur quidem præceptum Veteris Testamenti & textus Malachiæ, at non in ordine ad modum solvendi confirmandum, vel de novo præcipiendum, sed in ordine ad præcipiendam denuo & firmandam obligationem solvendi decimas simpliciter. Deinde textus Malachiæ non habet, quod sumptibus decimas dantium inferri debeant in horrea decimatoris, sed simpliciter tantûm. Ad 2. cum emphyteuta non est paritas; quia iste ex peculiari conventionione & contractu obligatur ad canonem ad ædes domini deferendum, Ad 3. *N. Ant.* nam solûm tunc obligatur deferre ad domum creditoris rem debitam, quando id exigit vel natura contractûs, vel conventio, vel delictum, ex quo fortè ortum est debitum: sic census reales, inter quos etiam reputantur decimæ, non sunt solvendæ in domo creditoris &

sumptibus debitoris, seclusâ speciali pacti vel prescriptione. Decimas animalium videmus ad Parochorum ædes deferri solere.

Dico 12. Decimæ prædiales ea integritate solvendæ sunt, ut nec semen, vel alias impendunt in nativitatem vel conservationem fructuum factas liceat deducere, & antequam ex fructibus pendantur alia tributa, vectigalia, canon ex re emphyteutica &c. Sumitur ex *c. 4. l. 1. 21. 23. 26. 28. & 33. b. t.* Conspirant plerique omnes, licet non in assignanda ratione. Dicitur prædiales; nam personales decimæ, quia solvantur ex lucris, non solvendæ sunt nisi deductis expensis. *c. 28. cit. & DD.* plerique omnes iterum; nam lucrum non est nisi deductis expensis. *l. 30. ff. pro Socio*, ut nec fructus censuum deductis sumptibus. *l. 7. pr. ff. solut. Matru. 46. ff. de usur. l. 36. §. fin. ff. de hered. peti.*

§. III.

De Judice, & Judicio Causarum Decimarum. *libi etiam de penis non solvendi.*

Sciendum 1. controversiam & actionem in ordine ad recuperandas, quæ fortè parochi vel alii decimatori non præstantur, decimæ oriri posse vel quoad fructus ipsos, vel quoad jus decimandi: quoad fructus interest, an sit jam separati à corpore aut solo, vel eidem adhuc hæreant adhuc, & pendentes sint: si sint separati, refert, an sint decimati, seu à reliquo fructuum cumulo decimati se juncti. In fructibus adhuc pendentibus nullum habet jus decimator, aut actionem, sicut ususfructuarius, cui comparatur decimator, in iis jus & dominium non habet. §. 36. *Inst. de R. D.* In separatis quidem nondum decimatis, non quidem obtinet adhuc dominium separatum ac pro diviso. *6 ff. de R. V.* cum fructuum dominium sit parochi, qui eos colligit, & quidem omnium, cum non sit major ratio, cur unius potius pars, quàm alterius dominus sit, cò quod prædictis nulla adhuc pars determinata & designata sit: interim tamen decimator jam habet dominium commune ac pro indiviso ob communionem fructuum, atque inde resultantem actionem communi dividundo. *arg. l. 4. pr. ff. Communi divid. alii* tribuunt decimatori jus quidem plus quàm personale, sed vocant dominium utile quoddam, consequenter vindicationem utilem, vi cuius fructus non decimatos, extrahentes adhuc, detrahere & petere possit decimator. *per c. 26. 28. 33. b. t.* ubi hæc redditur ratio, quoniam res cum onere suo transit. Sed melius, cum nulla adhuc res certa & determinata debeat, conceditur dominium commune, & actio inde resultans communi dividundo, quia dominium & vindicatio utilis. P. Friderich. *628.* bene quidem impugnat hoc dominium utile & vindicationem utilem, & tamen videtur negare omne jus reale & dominium etiam pro indiviso, tribuens proprietatem actionem personalem, quam vocant *condictionem ex canone*; cum *Jura cit.* & ratio adjectæ, quæ fructibus indecimis aliquid jus reale, & consequenter condominium inesse intue-

ent. In fructibus decimatis competit jam dominium eorum decimatori, sicut usufructuario in fructibus jam perceptis. §. 36. cit. adeoque actio realis & vera vindicatio, ad quemque possessorem devenerint. Ex quibus etiam inferes, decimatorem in concursu præferri omnibus creditoribus, si fructus jam decimati sunt, & adhuc exstent, licet forte aliis committi, item licet adhuc indecimetri, & aliis fructibus nondum committi, modo adhuc exstent. P. Friderich *an. 682.*

Sc. 2. Si autem controversia & lis vertatur de jure decimandi, discrimen esse faciendum, an instituat Judicium Petitorium, vel Possessorium: si decimator vel parochus, prætendens decimas, instituat Petitorium, asserens sibi competere jus decimandi, & nulli alteri, habet actionem realem, tum Confessoriam contra omnes, qui ipsi impugnant jus decimandi, tum Negatoriam contra omnes, qui sibi illud attribuant. Si instituat Possessorium, dantur ipsi interdictiones possessoria, nimirum vel adipiscendæ possessionis, si eam nunquam habuit, vel retinendæ, si in possessione sua turbatur à quocunque, vel recuperandæ, si à possessione dejectus erat restitui. §. 2. segq. *Inst. de Interdictis. can. re-integranda 3. caus. 3. q. 1. c. 2. de resit. spoliat.* an & quando spoliatus decimis sit ante omnia restituendus, præclare tradit P. Friderich *an. 652.* ubi probat, si parochus spoliat laicum (vel Clericum aut Monasterium cum aliqua tamen limitatione) spoliatum non esse restituendum, æqueque ille titulum suæ quasi-possessionis ostendat, vel nisi notoriè in immemoriali possessione fuerit, atque refutat D. Christoph. de Chlingenberg, qui de decimis assert. 37. n. 2. laicum decimatorem universalem, vel qui tempore longo 10. vel 20. annorum fuit in quasi-possessione, spoliatum à Parocho etiam, esse ante omnia restituendum putat. Vid. tamen supra n. 35. Idem P. Friderich *n. 661.* docet, Parochum decimas exigentem esse manutenendum contra parochianos, qui prætendunt exemptionem à solvendis decimis ex privilegio, transactione, consuetudine vel præscriptione, nisi sint notoriè in diuturna possessione suæ immunitatis, vel probent allegatum titulum suæ exemptionis. Rationem præcipuam utrinque dat, quod Jus assistat Parocho, & resistat decimatoribus laicis, & non-parochis, item parochianis quoad exemptionem.

Sc. 3. Cum decimæ debeant partim ex virtute Religionis, nempe in contestationem universalis domini DEI super nos. c. 26. h. t. & simul ex Justitia tanquam stipendium justum pro ministeriis sacris, ideo dupliciter & graviter peccare eos, qui decimas defraudant, & non solvunt, peccatò sacrilegii & injustitiæ. *can. 1. caus. 16. q. 7. c. 16. de preb. proinde ad restitutionem teneri. Trid. sess. 25. c. 12. de Ref.* Quapropter etiam certæ poenæ in defraudantes vel non solventes statutæ sunt, uti videbimus, postquam ostendimus, quis sit Judex in causa decimali, quale Judicium instituendum, Summarium vel Ordinarium, & quid ab agente probandum sit.

Dico 1. Si in causa decimali reus conventus⁴² est Clericus, Judex competens est solus Ecclesiasticus, sive agatur super solis fructibus, sive super ipso jure decimandi, sive super proprietate seu in petitorio, sive super possessione, vel etiam super facto tantum. Imò licet decimæ sint laicales, & Clericus conveniatur actione reali. Communissima ex c. 2. q. 12. de for. compet. c. 4. 8. Sc. de Judic. Auth. Cassa C. de SS. Eccl. Auth. Statuimus C. de Episc. Assertionem quoad pleraque membra fusè propugnat Cancellarius Bavaricæ Baro Schmid *Semicent. 2. contrav. 25. §. 26. item ad Statuta Bavar. tit. 28. art. 17.* ubi ait, hæreticum esse, qui dicit, Clericum in causis possessorii conventum Judicio seculari subiacere, cum omne Judicium, quod attingit personam Ecclesiasticam, reservatum sit tribunali sacro. P. Friderich *n. 606. segq.* Ad didi 1. vel etiam super facto tantum. v. g. an Clericus, ad decimas obligatus, eas solverit &c. sic enim eruitur ex cit. Jurib. & fusè propugnat Suar. in defens. fidei contra Reg. Angl. l. 4. c. 24. 15. Addidi 2. licet decimæ sint laicales, & Clericus conveniatur actione reali: atque hoc de Jure scripto verum esse, fatentur plerique; laudatus tamen Cancell. Schmid *Semicent. 2. contrav. 11.* docet, per consuetudinem introduci posse, ut Clerici conveniantur coram Judice Laico in causis realibus actione reali, & talem consuetudinem dari in Bavaria. Ego talem consuetudinem, si legitime probetur, non rejeci ad tit. de For. Comp. *an. 24.* eam tamen à casibus, de quibus constat illam vigere, ad alios non extendendam esse cenfeo, quia odiosa est & contraria Juri Communi ac Immunitati Ecclesiasticæ: cum igitur nec in Bavaria talis consuetudo quoad causas decimarum Laicalium probetur sufficienter, nec potestas judicandi, casu quo Clericus convenitur tanquam reus, in Concordatis Bavaricæ data sit Laicis, uti fatetur Cancell. Schmid, nec actione reali super decimis Laicalibus conveniri posse Clericos coram Judice Seculari omnino tenendum est. Vid. Idem Illustris. Auctor *contrav. 26. in f. Semicent. 2. §. ad tit. 28. Landrecht. art. 17. n. 7.* quia, licet nulla hic detur spiritualitas causæ, sicut quando agitur de nudo facto, personæ tamen, nempe Clerici conventi, qualitas meretur, ut causa ad Judicem Ecclesiasticum remittatur; cum nec super re agi possit contra Clericum, quin citetur, & respondere cogatur: quæ jurisdictio & vis coactiva Judici seculari in Clericum non competit. Cancell. laudatus loc. cit.

Dico 2. Si in causa decimali reus conventus⁴³ est laicus, in Petitorio Judex est Ecclesiasticus privativè; licet quæstio juris solum incidenter tractetur, vel solum quæstio facti dubii moveatur. Item in Possessorio quæstionem super proprietate annexam habente, uti in possessorio adipiscendæ; & spectato Jure Communi probabilius etiam in possessorio retinendæ & recuperandæ. Explico, & simul probo Assertionem. Dixi enim 1. in causa decimali, nimirum quando agitur de jure decimandi, vel de decimis spirituali titulo adhuc annexis; ut sic enim sunt

Sunt causa spiritualis & Ecclesiastica (adeoque ad Judicem Ecclesiasticum privative pertinet) c. 15. 25. h. t. Clem. 2. de judic. concordat praxis, & communis sensus, etiam Legistarum. 2. reus conventus est laicus; siue dein actor sit laicus vel Clericus; quod nihil facit. 3. in Petitorio, h. e. si super proprietate juris decimandi agatur, ad quem pertineat. 4. licet solum incidenter tractetur questio juris, seu super proprietate, titulo &c. adeoque debet remitti ad Judicem Ecclesiasticum, antequam Judex laicus pergat in causa principali dependente a decisione questionis super jure decimandi. arg. c. 3. de ord. cognit. licet dissentiat Cancell. Schmid contr. 25. n. 12. & contr. 27. n. 5. citans etiam Haun. 5. vel solum questio facti dubii moveatur, v. g. an parochianus solverit decimas, an integras, an fraudem in solvendo commiserit. P. Friderich cum multis n. 580. contra Covarruv. Bart. & alios multos. per c. 2. 3. & Clem. 2. de judic. quia, licet quaestiones de facto sint, sunt tamen de facto rem spiritualem attingente. Aliud foret, si factum foret liquidum, v. g. si parochianus, qui certo est obligatus ad decimas, illas neget, si clarè commisit fraudem in illis solvendis &c. tunc utique adiri potest Judex Laicus, ut illum ad solutionem vel restitutionem compellat. c. 21. de homicid. cum nulla sit opus cognitione, sed solum executione. Sed fortè etiam in priori casu facti dubii accedi solet Judex Laicus vi consuetudinis.

Dixi 6. in possessorio questionem super proprietate annexam habente. Communissima; quia sic simul vertitur causa spiritualis. 7. uti in possessorio possessionis adipiscendae, ut clarum est. 8. probabilius etiam in possessorio retinendae & recuperandae. Barb. de off. Paroch. c. 28. §. 4. n. 3. 4. allegans alios, Leuren. p. 1. for. benefic. q. 497. n. 4. Azor &c. & in possessorio, ubi à laico allegatur possessio immemoralis, fatetur Cancell. Schmid. Semicent. 2. contr. 26. n. 9. eò quòd tam longa possessio inducat praesumptionem tituli ac privilegii, adeoque involvat quaestionem juris & super proprietate. Dissentit Gutierrez, & Gail, qui oppositam vocant communem & in Camera Imperii receptam, Reiffenstuel b. n. 162. ubi allegat Barb. in c. 25. h. t. n. 2. Sumitur ex Clem. un. de caus. possess. & Clem. un. de sequest. possess. Ratio, quia in possessorio recuperandae allegandus est titulus saltem coloratus, & in possessorio retinendae pariter probandus est saltem coloratè titulus & jus possidendi. 5. spectato jure Communi; non enim audeo cum Panoplia d. 2. c. 7. coroll. 13. n. ult. excommunicationibus subicere Principes, Magistratus, & Judices saeculares, qui praxim & consuetudinem, quam cum Gailio l. 1. observ. 38. n. 4. notoriam esse ajunt in Germania nostra, item in Bavaria teste Cancell. Schmid contr. 25. n. 4. segg. juxta Concordata cum Episcopis approbante Nuntio Apostolico inita anno 1583. §. 5. & in legem publicam redacta art. 17. tit. 28. secuti cognoscunt & judicant causas decimales in possessorii, ubi nulla involvitur questio, vel solum incidenter, super proprietate & dominio juris decimandi, & ubi Reus conventus non est

persona Ecclesiastica. Haun. to. 5. tit. 1. n. 4. 270. Menoch. Covar. Rebuff. & ipse P. Tinner. 2. 2. d. 5. de Relig. q. 3. dub. 2. n. 44. citans hanc decisionem non parum dependentem a consuetudine. Ceterum ex Concordatis, & Statutis Bavariae citatis non satis mihi erui videtur concessa potestas Laicis judicandi in possessoriiis causarum decimarum, quia tantum fiunt art. 17. cit. Alfo solle auch denen Herrn Ordinariis in Erkandnus deren Behand Sachen ihr Recht unbenommen sein; auch gehören dieselben in ertichen gewissen Fällen / so in Rechten zugelassen / auch für die Weltliche Obrigkeit / als die jenigen / denen nummehro die Layen Recht haben etc. in pro exemplo ponit decimas tantum laicales, non verò causas possessorias, quas non permittunt Jura (die Rechten lassens nit zu) traditi Judicibus Laicis, ut equidem paulò antè hoc Aliunde igitur oportet probare consuetudinem Bavariae.

Oppones 1. possessorium rei spiritualis non est spirituale. gl. in c. 2. de juram. calum. quia n. mero facto consistit: ergo. 2. possessorium commune habet cum proprietate, l. 12. de acq. bil. ff. de acquir. poss. &c. ergo. 3. in c. fin. de judic. approbatur sententia Judicis saecularis per possessionem juris eligendi: sed jus eligendi est æquè spirituale, ac jus decimandi: ergo. ad 1. N. Ant. glossa id asserens communiter jicitur, & nullus ferè id absolute asserit magis nominis Doctor teste P. Friderich n. 588. ad addunt, possessorium rei spiritualis non est merè spirituale, sed quasi tantum. Dein ordinarie non consistit in facto mero & liquido, sed in mera apprehensione & retentione, cum tantum & denotet jus insistenti, vel apprehendendi, si lites super possessione moventur: si vero esset questio de mero facto & liquido, v. g. quis turbet Clericum in possessione decimarum, de quo constat, quòd omni jure caret, admittimus adiri posse Judicem quoque Laicum. Ad 2. nihil habet commune cum proprietate quoad acquisitionem vel amissionem &c. transeat: quoad cognitionem & judicandam, atque forum. N. Ant. & Conf. Ad 3. non fuit judicatum de possessione, vel quasi, sed temporalis, nimirum eligendi Praefectum Cestri saecularem, uti Gonz. & alii DD. passim observant, quod jus utique non est spirituale.

Dico 3. Si controversia moveatur contra Laicum super decimis merè laicalibus: vel super spiritualibus quidem, at questio de mero facto liquido moveatur: vel agitur in Possessorio decimarum tam laicalium, quam spiritualium, ubi id consuetudo permittit: vel contra emptorem aut conductorem fructuum decimarum potest quidem adiri Judex Saecularis, ita tamen, ut pariter Ecclesiasticus adiri possit: adeoque dictae causae sunt mixti fori, & datur locus praeventioni. Ita communior & verior, quamvis non desint Adversarii, Judicem Ecclesiasticum saltem in uno vel altero casu ex illatis omnino excludentes, ut patebit. Assertio clare eruitur ex c. 5. segg. c. 16. h. t. c. 21. de homicid. Clem. 2. de judic. Consonant Jura & Concordata

ta Bavaria loc. cit. ubi notetur particula *auch/*
etiam vel *quoque*, quæ est implicative & conjun-
 ctiva juxta l. 2. ff. de pact. pr. Barb. de diction.
 dict. 12. § 333. Dixi 1. super decimis merè laicali-
 bus, ubi nempe penitus avulsæ sunt à titulo of-
 ficii spiritualis; si enim decimæ forent Laico
 in feudum solummodo concessæ per investi-
 turam, vel in emphyteusim, vel per locatio-
 nem, solus Judex Ecclesiasticus foret compe-
 tens, ut habet communis DD. quos allegat P.
 Friderich n. 590. consentit pro Bavaria Can-
 cell. Schmid ad tit. 28. art. 17. cit. n. 2. quia jus
 directum decimandi spirituale manet adhuc
 penes Ecclesiam, à quo quia dependet jus utile
 Laicis concessum, etiam hoc censetur ratione
 annexionis aliquo modo ad Ecclesiam, & Ec-
 clesiasticum consequenter Judicem pertinere,
 non obstante contraria consuetudine aut præ-
 scriptione, cum Laici possidere nequeant po-
 testatem sacram judicandi. Accedit, quod
 Valalli etiam Clerici debeant judicari in causis
 feudilibus coram domino directo Laico, c. 6.
 § 7. de for. comp. cur ergo non vicissim Vasa-
 lli Laici coram domino directo Ecclesiastico?
 Item procedere putat P. Friderich n. 593. cum
 aliis, quando agitur de decimis merè laicali-
 bus, & ex privilegio Pontificis pleno jure in lai-
 cos translatis & avulsis à titulo spirituali: at in
 hoc ipsi non consentio ob defectum sufficien-
 tis rationis & Juris, præsertim cum idem Au-
 thor 598. admittat, in casu, quo decimæ au-
 ditate summi Pontificis per contractum
 permutationis in laicos translatae sunt, Judicem
 quoque Sæcularem adiri posse. Adde, quod in
 Concordatis Bavaricæ decimæ videatur, etiam
 Laicum posse esse Judicem extra causam per-
 mutationis teste eodem P. Friderich n. 614.
 Dixi 2. de mero facto liquido, quo casu vix ullus
 est, qui causam Judici Laico privativè tribuat.
 3. a possessore &c. quia de jure Communi idem
 est Judex possessorii, qui petitorii. l. nulli 10. §
 1. gl. C. de Judic. Consonant Concord. & Sta-
 tutum Bavaricæ, quæ adhibent particulam *auch/*
quoque. Hinc nobiscum sentit Cancell. Schmid
 ad Jus Bavar. loc. cit. n. 6. 7. § in contrav. 28. n.
 4. seqq. qui utique non ignorasset antiquissi-
 mam & immemorabilem observantiam, Ulr-
 chen Lands-Gebräuch, quam allegat nonne-
 mo, si eam Bavaria daretur. 4. contra empto-
 rem aut conductorem fructuum. claret ex c. 8. b. t.
 & Concordatis Bavaricæ. Item ex ratione, quia,
 etiam hujusmodi quæstio sit facti, oritur tamen
 ex decimarum jure, cujus cognitio ad Judicem
 Sæculum pertinet, qui proinde non est incom-
 petens ad cognoscendum de tali facto.

Quæres, an in dubio, num decimæ sint laica-
 les nec ne, uterque Judex, tam Laicus quam
 Ecclesiasticus, sit competens? R. negative, sed
 solus Ecclesiasticus. Covarruv. variar. c. 35. n.
 2. cum communi: idem tradit, & de praxi Ba-
 varicæ testatur Cancell. Schmid contrav. 25. ac
 26. Ratio est clara, quia, si dubium sit, an deci-
 mæ sint laicales nec ne, agitur super titulo ac
 jure, quo eas prætendat laicus vel possideat,
 adeoque super proprietate; in quæstione juris
 autem & super proprietate causas decimales
 Lib. III. R. P. Pichler.

spektare ad Judicem Ecclesiasticum privativè,
 jam ostendimus, & nemo facile negat. Adde,
 quod decimæ præsumantur esse Ecclesiasticæ,
 donec probetur, esse laicales: at in casu nostro
 nondum constat, esse laicales, sed dubitatur;
 ergo præsumuntur esse Ecclesiasticæ, de qui-
 bus cognoscere ad solius Ecclesiæ forum per-
 tinet.

Dico 4. Causa decimalis, præsertim si agitur
 inter personas Ecclesiasticas, vel inter Para-
 chum & Parochianos, tractanda est Summa-
 riè, & de plano, rejecta Jurium subtilitate ac
 strepitu & figurâ Judicii. Clem. 2. de Judic. &
 ibi gl. ac DD. Non tamen agitur invalidè, si
 juxta Juris apices instituat processum Ordina-
 rius. gl. cit. V. valeat, qui Processus inter lai-
 cos, vel quando decimæ debentur ex pacto,
 vel alio jure speciali, rectè instituitur. gl. cit. &
 alii DD. passim.

Quæres, quid probare debeat actor, præten-
 dens decimas? R. 1. Parochus solum tenetur
 probare, se esse parochum districtus, ex quo
 decimæ reales proveniunt, licet alius sit in qua-
 si-possessione decimarum; quia ipsi assistit Jus
 Commune, aliis resistit fortiter. 2. Clericus
 alius, vel Ecclesia debet probare titulum, puta
 privilegium, investituram, incorporationem,
 præscriptionem, transactionem &c. quia non
 habent intentionem fundatam in jure pro se,
 sicut Parochus. 3. Laicus vel privilegium, vel
 tempus immemorabile, vel infeudationem
 Communis; quia ex alio capite non acquirit
 decimas. 4. Qui prætendit immunitatem à
 solvendis decimis, tenetur probare privilegi-
 um, consuetudinem, præscriptionem, vel con-
 ventionem &c.

Dico 5. Appellatio in causa decimali non
 habet effectum suspensivum respectu illorum,
 qui ad solvendas decimas sunt condemnati; li-
 cèt habeat effectum devolutivum. Sumitur
 ex c. 26. b. t. cit. P. Friderich n. 671. seqq. Intel-
 ligendum id est tam de appellatione Judiciali,
 quam extrajudiciali: unde decrectans solvere
 decimas, prætendens consuetudinem, præ-
 scriptionem, privilegium &c. audiendus non
 est, nisi probationem in continenti asserere pos-
 sit, sed interim debet solvere, dum superior
 Judex pronuntiet. Non tamen videtur pro-
 cedere, si collector decimarum excedit mo-
 dum, & propterea fit appellatio: aut si Eccle-
 sia litiget cum alia Ecclesia; tunc enim habebit
 etiam effectum suspensivum.

Quæres, an & quomodo compelli possint
 ac debeant, qui renuunt solvere decimas?
 R. possunt ac debent per excommunicationem,
 prævia tamen monitione. c. 5. 6. 21. 33. b. t.
 Trid. sess. 25. c. 12. de Ref. modò tamen prius
 constet, renuunt ad decimas teneri, & si-
 quid opponat, audiatur: si tamen justam re-
 nuendi causam non allegaverit, per modum
 provisionis compelli potest appellatione non
 obstante. c. 3. c. 26. eod.

Dico 6. Qui obligati solvere decimas non
 solvunt, non tantum incurrunt poenam æter-
 nam propter grave peccatum injustitiæ & sa-
 M m m m cri-

crilegii, nisi respiciant, & Ecclesie vel ex iis, quibus illas negarunt, pro viribus satisfaciant, sed insuper in S. Scriptura Deus ipsis minatur famem & penuriam sanitatisque iacturam. Dein Ecclesia ipso facto vult excommunicatos Laicos, qui exigunt, usurpant, occupant, sequestrant decimas &c. *Bulla Cœna can. 17.* item Religiosos, qui in concionibus vel aliis aliquid proferre præsumpserint, quo audientes à solutione decimarum retrahantur. *Clem. 3. §. 1. de pœnis.* Alios autem Religiosos, beneficium habentes, si absque iusto titulo decimas acceperint, vel debitas aliis non solverint, & moniti intra duos menses non satisfecerint, ipso Jure suspensos, si verò beneficium non habeant, excommunicatos, donec satisfaciant. *Clem. 1. b. 1.* Denique decimas solvere renuentes privandi sunt sepultura Ecclesiastica, uti DD. cum gl. passim deducunt ex *c. 19. b. 1.* quia decimæ decimas cum animarum suarum periculo, & notoriè delinquant. Intellige, si restitutionem ante mortem non fecit defraudans, dum potuit, nec cautionem idoneam de restituendo dedit. *arg. c. 2. de Usur. in 6.*

§. IV.

De Primitis, & Oblationibus.

51 Sciendum 1. Primitias vocari primos fructus ex terra provenientes, scilicet ex agris, vineis, hortis, arboribus: *Primogenita* autem, quæ ad Primitias reducuntur, esse primos partus animalium. *Exod. 23. Num. 18.* Differunt à Decimis, tum quia sunt primi fructus & partus, tantum semel offerendi, Decimæ autem sint certa portio & quota fructuum & fatuum quotannis præstanda; tum quia Primitiæ solvuntur Deo in gratiarum actionem pro novis fructibus ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ, Decimæ autem tanquam merces & debitum sacri ministerii stipendium ad eosdem Ministros competenter alendos.

52 Sc. 2. Per Oblationes propriè acceptas (nam impropriè & generaliter sumptæ denotant omne id, quod Deo, vel intuitu Dei offertur Ecclesiis, aut Ecclesiæ Ministris) intelligi dona, quæ fideles intuitu Religionis vel per se vel per alios offerunt ad altare, devotam imaginem &c. in vel Extra Ecclesiam, ut vel in usum Ecclesiæ, vel Ecclesiæ Ministrorum cedant. *Barb. Tusch. litt. O. concl. 11. n. 1.* & alii quoad rem ipsam ex *c. 29. de V. S.* sive de in offerantur inter Missarum solennia (licet istæ oblationes primariò ferè veniant nomine oblationum) sive extra Missam, in cippo, vel ad mensam &c.

53 Dico 1. Primitiæ & Primogenita, licet in Veteri Testamento debuerint solvi Jure Divino *Exod. 20. & 23. Num. 18.* in Novo tamen debentur Parochis solum ex præcepto Ecclesiæ; quia nullas in Scriptura Novi Testamenti textus reperitur eas præcipientes, textus verò Antiquæ Legis continebant præceptum Cere moniale tantum vel Judiciale, quæ omnia per mortem Christi expirarunt. Ecclesia autem

non obligabat initio ad certam quantitatem Primitiarum, sed relinquebat arbitrio offerentium, non obligando ad omnes primos fructus offerendos, licet ad Primitias obligaret. *can. 1. dist. 32.* Postmodum verò certam quantitatem designavit in *c. 1. b. 1.* scilicet partem quadragesimam fructuum, vel æstimationis animalium, aut ad minimum sexagesimam. Interim huic præcepto Ecclesiæ ferè ubique per consuetudinem contrariam derogatum est, ita ut obligatio solvendi Primitias vel ex toto derogata, vel in aliam transfusa sit. Possent autem per consuetudinem eidem derogari, clarè proponit *can. 6. cit.* Nec obstat, quòd Primitiæ sint institutæ in signum gratitudinis erga Deum, quæ utique tolli per consuetudinem nonquit. Nam non tollitur gratitudo erga Deum (cui utique semper debemus esse grati, variis modis possumus) sed tantum certæ gratitudinis signum, ad quod Deus non minime obligat in Novo Testamento.

Dico 2. Per se loquendo nulla est obligatio ad faciendas oblationes. Communis est S. Thom. 2. 2. q. 86. a. 1. quia ex natura significant munus gratuitum, nec existit illas præcipientes: nisi nimirum per accidentem introducta sit obligatio faciendi oblationes, inter Missarum solennia, puta per consuetudinem: per consuetudinem animò se obligatio introducta, v. g. pro certis festivitibus, præsumitur, si populus diuturno tempore facere continuavit; cum tales consuetudines ipsum Jus observari velit. *c. 42. de Simon. & præscriptionem*, si v. g. Parochiani aliquando voluissent cessare ab oblationibus, & parochi bona fide existimans, eas sibi deberi, uniusque parochiani acquievisset: denique propriè diligentiam Ecclesiæ, vel parochorum, ad sustentationem congruam non habentium. Oppones 1. in *can. 69. d. 1. de Consecr.* sic debetur: *omnis Christianus procuret ad Missarum solennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysen dixit: non apparbis in conspectu meo vacuus. Etenim in collectis PP. liquidò apparet, quòd omnes Christiani offerant aliquid Deo ex usu SS. PP. debent, ergo ex Jure Divino & Humano datur obligatio oblationum.* 2. Petrus Canisius, magnus ille Germaniæ Apostolus & ab hæresi servator, voluit fideles à Confessariis interrogari, an certis diebus per annum oblationem fecerint inter Missarum solennia: ergo jam tum fuit peccatum eas omittere. Ita egregius quidam Parochus me audiente argumentabatur in rem suam, ad 1. *N. Conf.* nam Jus Divinum tanquam Ceremoniale Antiquæ Legis non amplius stringit: Jus Ecclesiasticum nullum existit: in *can. cit.* indicatur fons obligationis, nempe consuetudo, per vocem *usu*. Similis responsio danda est ad alios textus ex Decreto Gratiani peccatos, quòd nempe oblationes fieri debeant, vel debuerint, ex consuetudine, præscriptione, conventionem &c. speciali. Ad 2. si verum est, quod de Petro Canisio dicitur, ajo, tunc temporis peculiarem fuisse causam interrogandi fideles de oblationibus factis, ut innovaretur

Confessario, an sint boni Catholici; quia tunc plurimi fluctuabant in fide, & ad heresim inclinabant, cujus indicium erat neglectus observationum populi fidelis, inter quas erant oblationes, & cetera monita sacra ac pia: vel dic, fuisse interrogatos in locis, ubi ex consuetudine credebatur inducta esse obligatio.

Dico 3. Oblationes omnes, siue ad altare, siue ad imaginem piam, siue in Ecclesia parochiali, siue in alia, siue in Oratorio vel Capella, siue in alio loco, intra fines alicujus parochiae deponantur, siue ipsi Parochus, siue alius celebrat Divina, de Jure Communi spectant ad Parochum loci, nisi constet de alia intentione offerentium, vel aliud habeat consuetudo. Communissima ex *can. 13. 14. caus. 10. q. 1. c. 1. de Praef. c. 9. de his, quae sunt à Prel. quia, nisi aliter constet de offerentium voluntate, censetur donari Parocho ratione curae animarum, administrationis Divinorum &c. Sæpius autem de alia mente offerentium constat, per communem persuasionem & consuetudinem manifestata: sic oblationes in Primis Missis ad Neomystras: factæ ad imaginem miraculosam tam extra quam intra Ecclesiam non ad Parochum, sed ad Ecclesiam ipsam, vel Sacellum, pro fabrica vel ornatu Ecclesiae aut imaginis, vel pro construenda ampliori & splendidiore in honorem imaginis, aut Reliquiarum, Ecclesia: factæ in truncis vel cippis cum in finem erectis, *Opfer-Steifen* / mensis, capulis &c. ad capiendas oblationes ordinantur pariter ad Ecclesiam vel Sacellum, vel ad Sanctum ibi propitium (dem Heiligen) pertinent, vel ad alium finem, ad quem exponitur capula &c. *Fagn. in c. 9. cit. Card. de Luc. de 19. de decim. n. 11.* & alii: ut adeo vix aliae recte oblationes ad Parochum pertineant, nisi quæ sunt sub Missis ad Altare, vel in benedictione Nuptiarum, administratione Sacramentorum, introductione mulierum in Ecclesiam post partum, in exequiis & sepulturis &c. Ratio est, quia oblationes per se sunt donationes liberæ & ultroneæ, ad quas nullus habet jus, proin applicandæ juxta mentem offerentium, si de ea vel ex consuetudine, vel ex communi persuasionem, vel ex circumstantiis, vel aliunde constiterit. Sed licet multæ oblationes ad Parochum non spectent, earum tamen administratio, custodia, & applicatio ad intentionem dantium spectat ad Parochum, ut habet communis; nisi vi consuetudinis vel privilegii vel conventionis ad alios pertineat. Nec Laici incapaces sunt hujus administrationis, nec incapaces sint juris oblationes percipientes, eo quod jus percipiendi oblationes sit spirituale. *c. 17. b. 1. can. 13. cit.* A quibus fieri oblationes possint, & quomodo expendendæ sint, vid. P. Schmalzgrueber *h. t. à n. 92.**

Dico 4. Oblationes, quæ sunt in Ecclesiis Regularium seu Religiosorum, ex privilegio in Corpore Juris claufo pertinent ad sustentationem Religiosorum ibi Deo servientium, nisi aliter constet de mente offerentium, quæ fortè intendunt ornatum certi sacelli, imaginis miraculose, altaris &c. *c. 1. de statu Monach. ubi*

Pontifex cum reprehensione prohibet, ne Prælati vel alii impediant, quod minus Religiosis in quotidianis Missis, quas in suis locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant, & reservent, quidquid etiam eis, dum celebrant Missarum solennia intra domorum suarum ambitum, pia fidelium devotione donatur, ab ipsis extorquere oblationis nomine contententes &c. Idem habetur *c. 16. de Excess. Prel.*

Quæres, an Religiosi in suis Ecclesiis possint truncos, capulas, vel mensas parare ad recipiendas oblationes fidelium? 2. an sollicitare, inducere, & invitare populum, etiam per promulgationem publicam, ad oblationes in suis Ecclesiis seriatim faciendas sub Missa? 3. ad 1. seclusa consuetudine id vetante hoc ipsis licere existimo propter *c. 1. & c. 16. cit.* cum enim ipsis permittatur recipere oblationes sponte & ultronee factas, utique non erit prohibitus recipiendi modus, vel opportunitas subministrata, præsertim cum per cippos & truncos oblatores securius recipiantur & custodiantur oblationes. Accedit consuetudo, quæ passim erectos hujusmodi truncos in Ecclesiis, & ad plura altaria, Regularium videmus, quæ est optima Juris interpretis, vel etiam mater. Unde similes cippos alicubi sine effectu impugnatos esse audio. Ad 2. inclino in negativam, seclusa nimirum consuetudine opposita. Ratio videtur esse, quia privilegia, etiam in Corpore Juris claufa, si derogent Juri Communi & Parochorum, sunt odiosa & strictæ interpretationis, nec extendenda ultra verborum tenorem: sed privilegium recipiendi oblationes, Regularibus concessum, derogat Juri Communi & Parochorum, qui de Jure Communi habent intentionem fundatam ad omnes oblationes intra suæ parochiæ limites: ad eoque ultra verborum tenorem non est extendendum: sed sollicitare, provocare, invitare prævia promulgatione populum ad faciendas oblationes in Ecclesiis Regularium non comprehenditur in verbo *recipere, reservare* oblationes, quod ponitur in privilegio: & ejusmodi sollicitatio facile potest cedere in præjudicium Ecclesiarum Parochialium, cum sic abstrahatur populus ab oblationibus ibi faciendis. Confirmatur: per hoc, quod Religiosis ex privilegio concessum sit recipere in suas Ecclesias corpora defunctorum, sponte apud ipsos sepulturam eligentium, non est concessum sollicitare, invitare, inducere fideles ad eligendam in suis Ecclesiis sepulturam, ut colligitur ex *c. 2. de Sepult. c. 1. cod. in 6. Clem. 3. de penis.* Ergo à pari per hoc, quod Regularibus concessum sit oblationes in suis Ecclesiis sponte factas recipere, non eo ipso concessum est fideles ad eas pellicere, invitare, sollicitare.

Cæterum mos faciendi oblationes ad altare durante sacrificio est antiquissimus in Ecclesia Christiana, & quidem à temporibus Apostolorum ad nos devolutus, teste Van-Elpen *part. 2. tit. 5. c. 4. n. 17.* at injuriâ temporum jam olim penè abrogatus: licet initio panis & vinum à fidelibus offerri, à sacerdotibus

Mmm 2

autem

autem sacrificantibus benedici, ac postea fidelibus distribui consueverint loco Eucharistiae in signum communionis, sive in tesseram fraternae communicationis in fide & charitate. Successu temporis autem pani & vino substituta sunt pecuniae, piis causis postmodum applicatae, at progressu temporis sacerdotibus sacrificantibus relictae. Hunc oblationum morem, qui passim in defuetudinem abire solebat, variae Synodi posterioribus temporibus restituendum decreverunt; atque praeter ceteris Synodus Mediolanensis quarta sub S. Carolo Borromaeo *part. 2. cap. 15.* sic declarat: oblationum institutum, quod gravius his temporibus à Fidei, doctrinaeque Catholicae hostibus exagitur, & languiscente pietatis studio quod magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius servari, atque ad executionis usum, ubi intermissum est, revocari convenit, cum praesertim ad Divinum cultum pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaque peccata utile. Ita haec Synodus, postea monens Episcopos, ut omni modo curent, ut in solennitatibus Domini, diebusque Dominicis ac Festis omnis Christianus aliquid, prout sua quisque pietate devotioneque maluerit, Deo offerre procuret, idque in Ecclesia vel Cathedrali, cum ad Missae Sacrificium, quod solenniter celebratur, vel in Parochiali cum Parocho convenerit. Quod gratius autem Deo sit, quod offerunt, ad praestandum accedant fideles in-

tima animi pietate, spiritali hilaritate, laeta charitate, omnique Christianae devotionis testificatione.

Hujus quoque instituti restitutionem tantum urget Synodus Colonienfis anno 1549 cap. 20. addens, hominibus piis causam & gratiam offerendi ad altare ignorantibus, & invidiose asserentibus. Quapropter precepit Venerabili Divini Concionatoribus, ut populo veritatem rei istius & utilitatem exponant, hortenturque omnes sequi Majorum studia, ut rei exigui munusculi ablatione suam pro rebus Deo acceptis ostendant gratitudinem, & ut preces Ecclesiae participant. Certum enim est, jam pridem Ecclesiam voluisse speciem in Missa memoriam offerentium fieri, non plures etiamnum recitari in Missa orationes specialiter directas ad Offerentes. Prae monuit Concionatores, ut inculcent Fidei, quod Deus non tam ad dona, quam ad virtutem & mentem piorum respiciat: quam locupletes & divites convenit esse liberaliores, quod gratitudinis signum de se amplius praebeant, & testentur, se à DEO ad DEUM rem & cultum habere, quidquid habent. Vnde tamen dicta Synodus, ut haec proponantur populo & inculcentur ab illis praesertim Concionatoribus, qui de oblationibus populi non paupant, ad cupiditatis speciem tollendam. Vnde Van-Elpen loes citat.

